

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Ḥaye adam

Danzig, Abraham ben Jehiel Michal

מהרבא, גיצנאד

Frankurt a.M., 620 = 1860

בוט סוי תוכלה.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10937

להפסיק אפי' רק מחיצה תלויה שאינו מגיע לקרקע החריץ דבמים הקילו דגם מחיצה תלויה מותר אבל אם הם מים המושכים אינם קונים שביחה כלל אלא הרי הם כרגלי הממלא. ובור של תבן העומדת בין ב' תחומין אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן כיון שאין מערבין ולא גזרינן שמה יקח אחד מחלק חבירו (ת"ב).

(ב) ישראל שעבר והוציא פירות חוץ לתחום אם במזיד הוציאם אסורים באכילה לכל ישראל באותו שבת וי"ט אע"ג דנכרי שהביא מחוץ לתחום אינו אסור אלא למי שהובא בשבילו כיון שנעשה האיסור ע"י ישראל חמור טפי ואסור לטלטלן חוץ לד"א אפי' הכניסם לעיר המוקפת חומה כד"ן יצא לדעת (לעיל כלל ע"ז נס"י כ') ואם בשוגג מותר לאכלם בני אדם הדירים שם אבל למי שהביא אסור דלא גרע מנכרי שהביא פירות מחוץ לתחום דאסור למי שהובא בשבילו והריטב"א כ' דאפי' לבעלים מותר כיון שהיה הוציאה בשוגג וכ"מ ברמב"ם (ועיין כלל ע' נכ"א סי' ע'). ואסור לטלטלם חוץ לד' אמות אם הוא מקום שאינו מוקף מחיצה ואם הוא במקום שמוקף מחיצות כל ההיקף להם כד"א כד"ן דיצא שלא לדעת שם כסימן י"ח. וכ"ז כשהם עדיין חוץ לתחום אבל אם החזירן לתחומן הראשון אפי' במזיד ואעפ"י שלא החזירן לעירן הרי הוא כאלו לא יצאו ממקומם ויש להם אלפים לכל הרוח ובוהו עדיפי הפירות מאדם שיצא חוץ לתחום וחזר (כלל ע"ז ס"י י"ט) דפירות נחשבים לעולם כאנוסים וא"כ ה"ז כד"ן מי שיצא באונס וחזר באונס (לעיל סי' י"ח) ומותר באכילה אפי' לאותו ישראל שהחזירם במזיד דכיון שהחזירם אין שום איסור עליהם (עיין מה שכתבתי כלל ע' נכ"א סימן ס' ועיין עוד בכלל ק"ה סימן ת"ה).

הלכות יום טוב.

כלל עט. דין עיו"ט ודיני קידוש ליו"ט:

(א) דין עיו"ט כע"ש לכל דבר וראוי לכל אדם לטבול עצמו בעיו"ט זכר למקדש שהיו כל ישראל מחוייבים לטהר עצמם ברגל להראות בבהמ"ק ומגלחין ונוטלין צפרנים. וכל דבר שאסור לומר לנכרי בע"ש לעשות בשבת אסור גם כן בעיו"ט במלאכות האסורות ביו"ט.

(ב) נהגו שלא להקזיז דם בשום עיו"ט דבערב שבעות יצא שד דשמה טבוח ואלו לא קבלו ישראל את החטרה היו טבח להון לבשריהו ולדמיהו וגזרו רבנן על כל עיו"ט משום ערב שבעות. ושרעפפוען (שקורין Banki) יש מתירין מלבד השענא רבא שהוא יום הדין ועכ"פ בערב שבעות יש להחמיר ובלילה שלפני ערב יו"ט מותר להקזיז חוץ מליל השענא רבא. ועיו"ט אחרון של פסח הכל מותר דאינו רגל בפ"ע (מ"א סי' תס"ח) וכ"ז כשרוצה להקזיז לבריאות אבל משום סכנה כבר דשו בו רבים ושומר פתאים ה' ואפילו בערב שבעות התיר בא"ר כשציוו הרופאים בחולה שיש בו סכנה דיל' דוקא הקזה שלהם אסרו משא"כ בהקזה שלנו ולכן במקום סכנה יש להתיר אבל לא בלא"ה.

(ג) קידוש של יו"ט אינו אלא מדרבנן ומ"מ דין קידוש בי"ט כד"ן קידוש בשבת לכל דבר (סי' רע"ח) אלא שבי"ט מוסף לברך שהחיינו בין בליל ראשון ובין בליל שני עבור יו"ט דכיון דליל ב' הוא משום ספיקא דיומא ושמה היה חול ולכן חייב לברך גם בליל ב' ואם לא בירך בליל א' ונזכר ביום א' מברך בכל שעה שנזכר וכן אם לא בירך בלילה

ב' אימת שנזכר אפי' ביו"ט האחרון מברך (תפ"ג נמ"ח) וא"צ להניח בליל ב' פרי חדש לברך שהחיינו כיון שהוא משום ספק (ת"ר נמ"ח) אבל בליל ב' של ר"ה נוהגין להניח לפניו פרי חדש דכיון דב' ימים של ר"ה היו כיומא אריבא ולכן ס"ל למקצת פוסקים דאין מברכין שהחיינו בליל ב' ולכן מניחין פרי חדש משא"כ בב' י"ט של גליוח. ומ"מ אפי' בר"ה אם אין לו פרי חדש מברכין שהחיינו. ובסוכות חייב לברך שהחיינו משום י"ט וגם משום סוכה ולכן אם היה אנוס וכה"ג שלא אכל בסוכה בלילה ראשונה אע"ג שבירך בביתו למחר או באיזה יום מז' ימי סוכה כשנכנס בסוכה מברך שהחיינו משום סוכה ומ"מ מי שלא אכל בסוכה בליל ב' וכבר בירך שהחיינו בביתו למחר כשנכנס בסוכה א"צ לברך שהחיינו דשהחיינו שבירך פעם אחת משום סוכה סגי (וע' נח"ל סי' ג' תרמ"ח) ולכך בליל א' דסוכות מברך לישב בסוכה תיכף אחר קידוש ואח"כ שהחיינו דשהחיינו קאי גם על סוכה אבל בליל ב' דשהחיינו לא קאי על סוכה רק על י"ט ולכן מברכין שהחיינו תיכף אחר קידוש ואח"כ לישב בסוכה (כהכרעת הש"ע ורמ"א בסמ"ח וכו"כ א"ר שם נשם הרגס גדולים ללא כרש"ל וע"ז ומ"ח שם ומה שכתב המ"ח ר"ס תרמ"ג דאם היה הסוכה עשויה מנרק זמן ואח"כ סוכה היינו דוקא כשנכיר בשעת עשיה וכו"כ נמ"ח) ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו שהכל רגל א' אבל בשמיני עצרת וש"ח מברכין שהחיינו דש"ע רגל בפ"ע.

כלל פ. דין מלאכות של יו"ט וזורע וחורש וקוצר ומעמר:

(א) כל המלאכות האסורות בשבת בין מדאורייתא או דרבנן אסורין ביו"ט וכן כל דבר שאסור לעשות בצרכיו אעפ"י שאין בו מלאכה המכואר בכלל ס'. וכל דבר שאסור לדבר בו (נכלל ס"ח) מה שאסור בשבת אסור ביו"ט. וכל הדברים שאסור שמה יתחב (כמונאר נכלל ל"ח סי' ל') כגון אין דנין וכו' וכן כל עניני מקח וממכר וכל מיני שחוק דאסור בשבת (כדלעיל כלל ל"ד) ה"ה ביו"ט. ולכן הנצרך במשך ליו"ט לא יאמר לטבח תן לי בסלע או בשתיים אלא מחלק כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיסוק דמים ומביא ב' בהמות ואומר זו כזו ולמחר שמך הנשאר וכפי ששוה כך יפרע לו אבל אסור שיאמר לו מה שאחה נוטל בעד זו אתן לך בעד זו והוי סכום מקח. והא דמותר לחלק דוקא בלא גורל אלא שהם מותרים זה לזה אבל אם מקפידין עד שצריכים גורל אסור אפילו בלא גורל דגזרינן שמה יבואו לידי משקל ומדה ומנין ודוקא חברים אבל שכנים שאינם חברים אפי' מקפידים מותרים לחלק בלא גורל. ואסור לשקול כשר אפי' בביתו לידע כמה יבשל ולא מרגי בפוחת מעט או מוסיף מעט כמו במשקל (נכלל ל"ח) דהתם מיהו רק כשופך אל כלי משא"כ במשקל בכל ענין אסור ואפילו ליחננו בכף מאוזנים לשמרו מן העכברים אסור אם הוא תלוי במקום שרגילין לשקול ביה ואסור ליקח המשקל ביד אחד והבשר ביד שני אבל לשקול בידו דהיינו שמשער כמה יש בו מותר אבל אם הוא אומן שזודע לכין בצמצום גם זה אסור ודוקא למכור אבל בתוך ביתו לידע כמה יבשל מותר אפי' באומן. ואם יודע לכין בדרך חתיכתו לחתוך לישראל או ב' חותך כדרכו וכן מותר לומר לו הן לי כך וכך ליטרות שאינו מכין למשקל רק להודיע לו כמה צריך (ת"ק) כללו של דבר אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד אלא בשבת חייבין סקילה וחטאת ובי"ט לוקה חוץ ממלאכת אוכל נפש כגון השחיטה והאפיה והבישול וההוצאה של אוכל נפש מרשות לרשות וההבערה לבשל בהן האוכל נפש דכל אלו מותרים אם הם לצורך אכילה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מעי"ט (כמו שנזכר נכלל פ"ה ול"ד) אבל אוכל אפי' היה אפשר לעשות מעי"ט מותר לעשותו ביו"ט. ומ"מ אם אינו

מפיג טעם כלל כגון בישול פירות יבשים יש להחמיר לעשות מעי"ט ומיהו אם אין לו פנאי וכ"ש ששכח ולא עשה מעי"ט מותר לעשותו בי"ט ע"י שינוי קצת (כמו שנתאר לקמן כלל פ"ה סי' ז' חי"ה) (תל"ה נמ"א ס"ק ב' ג').

(ב) מלאכות אלו השייכים באוכל נפש וכן הוצאה והבערה אפי' אינו צריך להם בי"ט לאכילה ממש אלא לאיזה צורך כגון להוציא לטיול ולהדליק לכבוד ריבוי נרות מותר דאמרין מותר שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך א"נ מקרא דאך אשר יאכל לכל נפש הותרה נמי לצורך איזו הנאה וטיול שצריך לו לבו ביום דאשר יאכל משמע נמי הנאה וכאלו כתיב אשר יהנה לכל נפש ואם עשה שלא לצורך כלל כגון המכשל מי"ט לחול (א) אם הוא עדיין שהות ביום שאפשר לאכול ממנו או אפי' אם הוא כבר אכל מ"מ אלו באים אורחים היה עדיין שהות שיאכלו בו ביום אעפ"י דמ"מ אסור מדרבנן מ"מ אינו לוקה לכ"ע ואם הוא כבר סמוך לחשיכה עד שא"א לשום ישראל לטעום ממנו באותו היום י"א רחייב (תקכ"ז).

(ג) לפיכך הורישו והוריעה שאינן שייכים לא"נ בי"ט לוקין עליהם מן התורה לכ"ע וכל מה שאסור בשבת אסור בי"ט (תכ"ה).

(ד) קוצר ומעמר ודש וזורה וטוהן ומרקד וצידה אעפ"י שהם מלאכות שעושין בא"נ עצמו ואפשר להנות מהם בי"ט אעפ"י כ כלם אסורים אלא עפ"י אופנים שנבאר בכל מלאכה ומלאכה. ומיהו י"א דבאמת מדאורייתא מותר אלא שחכמים אסרוהו (עז) מפני שכולן הם מלאכות שנעשות לימים הרבה עפ"י רוב ואלו היו מותרים בי"ט יחבטלו משמחת י"ט לפיכך אסרו הכל אפי' מה שצריך ליומו ועוד שאין בהם הפסד אם יעשה מעי"ט וי"א דכולם אסורים מדאורייתא מגז"כ ולא החירה התורה מלאכת א"נ רק מלישה ואילך ועוד יש טעמים אחרים (עז) (עיין נב"י נשס המ"מ ומדברי הב"י משמע דסברת המ"מ שהיא מדרבנן ונאמרת נמ"מ עזבאר שהיא דאורייתא שכתב שיש מי שסובר שכולם מדאורייתא ולא"כ כ' הטעם מפני שמלאכת עבודה סולל כל שלריך לזה עבדים ע"ט וכן דעת הרשב"א).

(ה) לפיכך אין עולין באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה (כמטאר הכל במלאכת קולר בהל' שנת) וכל מה שאסור בשבת אסור בי"ט (תקכ"ד).

(ו) המעמר והוא המאסף יהר וצובר צבורים במקום גידולן פירות או קש או עצים. לפיכך אין מביאין עצים מן השדה אפי' היו מכונסין שם מעי"ט שמא יטעו הרואים ויחשדוהו שאסף מן הכפוזרים וכן אסור ללקט ולהניח בחצר בין עצים גדולים או קטנים אם לא שמדליק שם בחצר דאו מותר ללקט ממה שמונת לפניו. ובשדה גם זה אסור (סיון תק"ח).

(ז) היו לו עצים מכונסים בחוך מקום שמוקף מחיצות אעפ"י שהוא רחוק מכיתו אם הוא בחוך החיים וגם יש לו שם מסגרת בענין שהוא מקום משחמר מותר להביא ממנו עצים ואם אינו מקום המשחמר או שרחוק יותר אסור דעתיה מיניה והוי מוקצה (עז).

כלל פ"א. דין דש וחליבת פרות (סי' תק"ה).

(א) הרש אע"פ שהוא באוכל נפש כבר בארנו דאסור לרמב"ם מדרבנן ולרשב"א מדאורייתא מ"מ בדברים שאינן אסורים בשבת אלא מדרבנן (כמו שנתאר הכל בהלכות שנת) יש מהם שהתירו חכמים בי"ט וכן בשאר מלאכות והיינו מה שהוא נצרך מאוד לשמחת י"ט. לפיכך אע"פ דיש אוסרין בשבת לסחוט או שכול של ענבים אפי' לחוך האוכל מ"מ בי"ט מותר אם סוחט לחוך אוכל דלא קי"ל בשבת להחמיר אלא משום חומרא

דשבת אבל ב"ט סומכין על רוב הפוסקים דאין זה דומה לרש דמלאכת דש הוא על א' משני אופנים או שמפרק אוכל מן הקש והתבן כדישה בתבואה או שסוחט משקה מאוכל כסחיטת זיתים וענבים וכיון שסוחט לתוך האוכל קי"ל דמשקה הבא לתקן האוכל הוא המשקה ג"כ אוכל וא"כ אינו דומה לסחיטת ענבים למשקין וגם החרצנים אינן פסולת גמור וא"כ אינו דומה לדישה בתבואה ולכן מותר (עיין מה שכתבתי בהלכות שנת במלאכת דש נכ"א סי' ב' ג' ותנין הדברים).

(ב) ולפיכך מותר ג"כ לחלוב פרה אפי' ע"י ישראל לתוך האוכל מבהמה העומדת לאכילה אע"פ רבשבת אסור היינו משום דבשבת א"א לשחטה ונחשבת הבהמה כפסולת גמור אבל ב"ט דמותר לשחטה וא"כ אין כאן פסולת כלל ולא דמי לרש דגן משבלין שהם פסולת גמור וגם אינו דומה לסחיטת ענבים כיון שהולב לאוכלין (תק"ה).

(ג) בד"א שהולב לתוך אוכלין מרובין כגון שהולב לתוך לביבות שרופה לאכלן בו ביום ונותן בו כ"כ לביבות כפי השיעור שראוי לאותו חלב אם מעט או הרבה ומכ"ש אם נבלע כל החלב בהאוכלין אבל להלוב ללביבות או פרורין מעט יותר ממה שצריך לתקן אסור אפי' ע"י נכרי דכיון דאינו בא לתקן האוכל הרי הם משקין גמורים והוי דש ממש כסחיטת ענבים כמו שבארנו בהלכות שבת.

(ד) בד"א בבהמה העומדת לאכילה אבל אם עומדת לחלוב וא"כ אסור לשחטה ב"ט שהרי היא מוקצה (כמו שכתב לקמן סי' דל"ב דל"ב המוקצה) וא"כ הבהמה נחשבת לפסולת ולכן אסור לחלוב אפי' לתוך האוכלין שהרי הוא כמפרק דגן משבלין. ונ"ל דאם יש בזה מניעת שמחת י"ט שאין לו מה שיאכל כ"א מאכלי חלב כיון דיש מתירין מוקצה ב"ט יש לסמוך עליהם ולהתיר לחלוב לתוך האוכלין כדרך שנתבאר בסי' ג' (ועוד שהרי הרמב"ן מתיר לשלם וכ' הנ"ל וד"מ דנקטינן להקל אלא שלא כהו כן ונמוקס הדחק יש לסמוך על רמב"ן).

(ה) היחה הבהמה של נכרי אפי' עומדת לחלוב מותר לחלוב לתוך האוכלין הנכרי אינו מוקצה מדעתו כלום ואין מוקצה שייך בבהמת נכרי אבל שלא לתקן האוכל ופשיטא לקדרה ריקנית אפי' חלבו הנכרי לעצמו והיא בהמה העומדת לאכילה אסור דכיון דמעיקרא היחה החלב תורת אוכל עליו והשתא נעשה משקה הוא נולד ונולד אסור אפי' בשל נכרי (ש"מ ס"ק ג').

(ו) היה י"ט אחר שבת ונחלב בשבת אפילו חלבו הנכרי לתוך האוכלין ואפילו בבהמה העומדת לאכילה כיון שאסור בשבת אסור גם ביום א' דאין שבת מכין ליו"ט אבל ביום ב' שהוא יו"ט שני מותר (אע"פ דנזכרים הנעשים באיסור בשנת ע"י נכרי י"א לאסור גם ביום ב' כמבאר בסו' תקט"ו נמ"א הכא שרי כיון שיש היתר למור לנכרי לחלוב בהמות בשנת כדאיתא לעיל בהלכות שנת כלל כ"ט סי' י"א לא גזרו לאסור ביום ב') ואם י"ט ביום ה' ו' ונחלב ביום ה' מותר ביום ו' אבל מה שנחלב ביום ו' שהוא יו"ט ב' אסור בשבת ודוקא ב"ט של גליות אבל ב"ט של ר"ה הנחלב ביום א' אסור גם ביום ב' ואם י"ט ביום ה' ו' ונחלב ביום ה' אפ"ה אסור גם בשבת דשני יו"ט של ר"ה ביום אחד דמי.

(ז) לענין לסחוט לימאנע וציטראן וכן דין סחיטת בגד כל מה שאסור בשבת אסור ב"ט (וכתבאר בהלכות שנת במלאכת דש) (סי' תק"ט נמ"א).

(ח) יש מתירין למלול קטניות וכיוצא בו ב"ט בלא שינוי וי"א דוקא בראשי אצבעותיו (ועיין בהלכות שנת סי' ח') (תק"י).

(ט) אסור לבחוש שעורים להסיר קליפתן דהוי דש (סי' תק"ד סעיף ג') (כ).

(י) אסור לרוך שקדים להוציא החלב דדומה לסחיטת פירות ולכן אעפ"י שמפיג טעם קצת אסור (סי' תל"ה נמ"ח).

כלל פב. דין זורה ובורר (נסי' תק"י).

(א) הזורה לרוח כל מה שאסור בשבת אסור בי"ט ומבואר בהלכות שבת במלאכת זורה.

(ב) הבורר, לרשב"א אסור מדאורייתא ולכן כל מה שבשבת חייב אסור גם בי"ט (כמוצא הכל בהלכות שבת נמלאכת זורה) אלא מה שאסרו בשבת מדרכבן התירו בי"ט ולפ"ז אפי' כשבורר ביד אינו מותר אלא מה שצריך לאותו סעודה אבל לסעודה אחרת אפי' לבו ביום אסור אבל לדעת שאר פוסקים וכ"כ בש"ע דכל מלאכות שהם בא"נ גופא אינו אלא מדרכבן התירו לגמרי מלאכת בורר בין האוכל מחוץ הפסולה ובין פסולה מחוץ האוכל רק שיברור אותו שהוא ממועט בטרהה בין מחמת שהוא המועט ובין מחמת שהוא נוה יותר לברור מחמת שהוא גם והשני הוא דק (באמת כן מוכח בט"ז ומ"ח וכ"מ צנור והיינו לפי מה שפירש"י דהא דאמרינן ל"ג דכפיט צטרחה קאי על הפסולה אבל לפי מ"ש הר"ן וכ"כ חוס' בשבת קמ"ב ע"ב דקאי על האוכל וכ' הר"ן דאפשר דתחוייבו איתכחו וא"כ בפסולת מוחנה אע"ג דיט טורח צניור האוכל מחמת שהוא דק אפי' הכי דוקא אוכל מפסולת מותר דכיון שהפסולת מוחנה עס פסולת עליו עכ"פ לענין זה שאסור לטלטל הפסולת וכ"כ הסמ"ק בשם רא"ה וכ"כ נא"ר וזה מיושב קו' הט"ז ומ"ח על רמ"ח בדין לחיס ומלאתי שכ"כ א"ר) ומותר לברור אפי' לסעודה אחרת שצריך לבו ביום ובלבד שלא יברור בנפה וכברה כיון שכן דרך ברירתו בחול (תק"י).

(ג) נפל צנור לתוך הקמח יש אוסרין ליקח אותו בידו שכן דרך ברירתו בחול ויש מתירין (תק"ז). וכן לברור פירות מצות הגדולים מחוץ הקמח הנבחר מן המצות דדומה לצנור בקמח. (ודעי הריקוד כנאר לקמן סי' נמלאכת מוקד) (תק"ד סק"ט).

(ד) אעפ"י שהתירו לברור קטניות לא יתנם במים שיצף הפסולה למעלה או שיפול העפר למטה שזה דרך חול (תק"י מ"ח סק"ד).

(ה) אין עושין חמאה מן החלב בי"ט אע"פ שמוותר לברור לפי שיש בזה טורח גדול ונעשה לימים רבים ולכן אע"ג שהחמאה חדשה טובה יותר מן הישנה אסור ואפילו ע"י נכרי אם לא במקום מניעת שמחה יו"ט דיש להתיר ע"י נכרי מה שצריך לבו ביום ולרשב"א גם זה אסור (עס סעיף ה') (א).

(ו) אין מעמידין חלב בי"ט ע"י קיבה או שאר דברים שיתקבץ החלב ויקפא ויחבר הקעס וכן אסור לעשות Serwatka מאלקען דהיינו שנותן מעט חומץ בחלב כדי שיתברר מי החלב דכל זה בורר ממש ואסור לרשב"א מדאורייתא ולש"ע מדרכבן (עס).

(ז) אסור לקלוט השומן (סקורין Smiotana רמיהן) מן המאלקען אלא יניח מעט סמוך למאלקען דזה אפי' בשבת מותר ודוקא מה שצריך לבו ביום אבל לצורך מחר בלא"ה אסור משום הכנה כדלקמן. ואם חושש שיפסיד מותר לקלוט בענין זה ע"י נכרי (עס נמ"ח) ונ"ל דמותר לקלוט הראהם מן החלב לשחות בו קאפֿעֿע.

(ח) דין סינון משקה דינו בי"ט כמו בשבת (כמוצא נמלאכת זורה בהלכות שבת) דכל מה שאסור בשבת מדאורייתא לא התירו בי"ט עכ"פ מדרכבן לכ"ע וכן לסגן מים בבגד פשתן דאסור משום מלבן (כמוצא נמלאכת שבת נמלאכת מלבן) בזה גם לרמב"ם אסור מדאורייתא שזה הוא מלאכה שאינו ממלאכת א"נ (עיין לעיל דיש הלכות י"ט נכ"ח)

סי' ח') ולכן יש לזוהר שיסנן ע"י נפה שעשויה משערות (ועיין כ"ז בהלכות שנת במלאכת טור) (ע"ז סעיף ד').

(ט) דין עשיית גבינות נבאר לקמן במלאכת בונה אי"ה.

כלל פג. הטוחן (סי' תק"ז).

(א) הטחינה אע"ג שהיא בא"ג עצמה אסורה לרשב"א מדאורייתא ולשאר פוסקים עכ"פ מדרבנן לפי שדרך לטחון לימים הרבה ומ"מ מותר לטחון חבלין שמפיגין טעמם אם יטחנן מעי"ט וכן מותר לשחוק המלה אך מפני שאינו מפיג טעם כלל צריך שינוי קצת כגון שיטה המכתשת לצדדין או שידוך בקערה וכיוצא בו וכ"ז מותר אפי' לרשב"א כיון דאין דרך לטחון בכלי זה לימים הרבה מותר מן התורה אבל פלפלין וחרדל ברחיים שלהן אסור שזה הוא עובדא דחול וטוב לשחוק הפלפלין והכרכום במדוכה ודוקא ע"י שינוי קצת כיון שאינו מפיגין טעם כלל ולרשב"א שחיקת פלפלין וחרדל ברחיים שלהן כיון שהוא כלי שדרך לטחון בו לימים הרבה אסור מדאורייתא ואסור אפי' ע"י שינוי (עיין סי' תק"ז סעיף ג') וכל זה מדינא אבל ראוי להורות דאפי' חבלין המפיגים טעם ידוך ע"י שינוי קצת שמתוך כך יהיה זכור שלא ידוך יותר ממה שצריך וכ"ש אם ידע מאחכול שיצטרך לחבלין אלו די"א דמדינא צריך שינוי והשינוי שיעשה בתמכא דהיינו שלא יגרור בקערה רק על השולחן או על המפה.

(ב) קאפֿע נ"ל דדינן כפלפלין ואסור עכ"פ ברחיים שלהם ונ"ל דע"י נכרי מותר אפי' ברחיים שלהם רק שהנכרי יטחון בשינוי קצת ושמעתי בק"ק פראג שאם נוטל החיבה הקטנה שעשוי לקבל הקאפֿע השחוק ומניח שם נייר זה נקרא שינוי (א).

(ג) מותר לגרור גבינה בי"ט על רייבאייזען ע"י שינוי ודינו כמלה דאין מפיג טעם. ונ"ל דמותר לגרור ע"י שינוי גם תמכא שקורין גרען דאע"ג דכלי זה מיוחד למלאכה זו ודומה לרחיים של פלפלין לא דמי דהתם דומה לרחיים של חיטים משא"כ כלי זה דרומה למכתשת שכותשין בו חבלין וכ"ש דמותר לכתוש או לגרור מצות על רייבאייזען בלא שום שינוי דאין טחינה אחר טחינה ומן לחתוך ירקות דק דק בסכין (תק"ז סעיף ג') (ב).

(ד) כ"ז שמותר לשחוק דוקא מה שצריך לכו ביום אבל ליום אחר הכל אסור ולרשב"א דוקא מה שצריך לאותה סעודה כדלעיל במלאכת כורר ואפי' דיכת מצות יש לזוהר (עיין בהלכות שנת).

(ה) עצים שראוים לבשל כמו שהן אסור לבקעם לחתיכות קטנות שיהיה נוה יותר להדליק כמו שנוהגין לבקע לצורך כישול דגים דהוי טרחה יתירה ואפי' לשברם ביד אסור אבל עצים שאינו ראוי לבשל בהם מחמת גדלן מותר לבקע ממנו בסכין לחתיכות גדולות דאין זה טוחן אלא עובדא דחול ולכן דוקא בקרדום אסור דזה הוי עובדא דחול אבל בסכין וכיוצא בו מותר וכל מה שאסור אסור אפי' אין לו עצים לבשל בהם (כסי' תק"ז ועיין נעה"ק) אבל לעשות קיסמין קטנים להבעיר האש דבזה בשבת חייבין עליו ואם כן בי"ט אסור לרשב"א מה"ח ולשאר פוסקים מדרבנן (ג).

כלל פד. המרקד (סי' תק"ז).

(א) הרקדה היא מהמלאכות האסורות שגם היא נעשית לימים הרבה ולרשב"א אסור מדאורייתא ולכ"ע אסור מדרבנן לרקד בגפה וכברה אפי' ע"י שינוי. ואם כבר

רקדו מאתמול ורוצה לרקדו שנית בשביל שחאה הפת נאה צריך שינוי קצת כגון שירקד ע"ג שלהן ואם דרכו בכך בחול ירקד בשינוי אחר כגון במפה.

(ב) בד"א שלא נפל בו דבר אבל אם נפל בו צרור בי"ט נ"ל דיש לרקדו ע"י נכרי או שירקד באחורי נפה שהוא שינוי גמור וכן הדרך מצות בי"ט וצריך לרקד הקמח הנטחן מן הפרורין ירקד באחורי נפה ולנטלו ביד (עיין כלל פ"ג) (א).

(ג) לא רקדו עדיין הקמח כלל מותר ע"י נכרי בדרך שינוי דהוי שבות דשבות כיון שאינו עושה כדרכו (ע"ס סעיף ז').

כלל פה. הלש (סי' תק"ז).

(א) לישנה מותרת בי"ט ומ"ט לא ימדוד הקמח בי"ט דהוי עובדא דחול אלא יקח באומד הדעת ואם אינו ממלא המדה אלא פוחת או מוסיף אפי' בכלי המיוחד למדה מותר כמבואר בהלכות שבת כלל ל"ח (פ"ח ע"ס ז"ח).

(ב) מותר לעשות פתין גדולים ולא חיישינן שמתוך כך יאפה יותר ממה שצריך (ע"ס ע"ג סעיף ה').

(ג) אם יש לו פת נקיה אינו אופה פת קיבר אא"כ יש לו בני בית שרגיל להאכילם פת קיבר אבל אם יש לו פת קיבר מותר לאפות פת נקיה ומותר לכתחלה לאפות פת קיבר תחלה ואח"כ פת נקיה (ע"ס סעיף ז' ונמ"ח) וכן אפי' יש לו פת נקיה שאפה מעי"ט מותר לאפות עוד פת נקיה שיכול לומר אני רוצה לאכול היום פת חמה וכן אם לש עיסה מעי"ט לצורך אחר י"ט ולא הספיק לאפותה עד שהשיכה ואם יניח כך תפסיד אם צריך באמת לאכול פת א' והוא הפסד גדול יש להתיר לעשות פתין גדולים ולאפות אבל לאפות על סמך שיאכל פת א' אסור כדלקמן כלל צ"ט סימן ח' (עיין נס"י תכ"ח נמ"ח ע"ס).

(ד) אסור לעשות שאור בי"ט אלא ע"י שינוי מפני שאפשר לעשות מעי"ט שאינו נפגם בכך (סעיף ח').

(ה) כשלוש עיסה בי"ט מותר להפריש חלה אבל אסור לשרפה בי"ט דאין שורפין קדשים בי"ט וגם אסור לאפותה דאין ראוי לאכילה שהרי כולנו טמאי מחיים ולכן ישמור החלה עד הערב ואז ישרפנה אבל אם לש מעי"ט אסור להפריש חלה בי"ט אלא יאכל ויניח מעט מן הפת ולערב יפריש מחתיכה שהשאייר חלה וישרפנה אבל אסור לשייר רק כרי חלה דכתיב ראשית עריסותיכם וא"כ צריך שהיה שריה ניכרים או אם רוצה יכול ללוש עוד עיסה א' בי"ט ויקף אותם זה אצל זה ויפריש מאותה עיסה גם על מה שלש מעי"ט ודוקא כשצריך לפת חמה (סי' תק"ז ס"ק י"ח). ונ"ל דאין דומה למש"כ בס"י הנ"ח דמותר לאפות על ידי הערמה שאומר אני רוצה פת חמה דהכא בלא"ה יש לו פת חמה שהרי אופה עיסה ראשונה משא"כ התם שאפה מעי"ט.

(ו) אע"ג דלישנה מותר בעי"ט מ"מ אסור לגבל טיט לסתום בו התנור שמטמינין בו לשבת דנראה כמתקן לכנין ואפי' לגבל אפר דאינה בר גיבול יש להחמיר. ונ"ל דע"י נכרי מותר לגבל אבל לא טיט דהוי בר גיבול ולכן צריך לזוהר שיכין מעי"ט טיט מגובל. ומה שנוהגין העולם ליקח רפש מרחוב גם זה אסור אא"כ הוא כבר תלוש מעי"ט ומונח בקרן זוית דאל"כ בטל לגבי קרקע והוי כמחובר והוא שהיה דעתו ע"ז מעי"ט דאל"כ הוי מוקצה (תק"ז סעיף ז' ונמ"ח) (א).

(ז) יש לזוהר ללוש פרימועל (אקורין זקקטין) מעי"ט שהישינים יותר טובים מהרשים. ומ"מ אם אין פנאי או ששכח מעי"ט יעשה בי"ט ע"י שינוי קצת שאם רגיל

הלכות יו"ט כלל פו פז פח

לעשות על השולחן יעשה על מפה וכיוצא בו וכן הדין בכל אוכל נפש. ומותר לכתחילה להמתין לעשותו בי"ט על ידי שינוי (תל"ה).
(ח) דין גיבול מורסן לכהמה ועוף מבואר לעיל בהל' שבת במלאכת לש (תק"ג).

כלל פו. האופה וכל צרכי אפיה (סי' תק"ז).

(א) האפיה והבישול מותרת בי"ט ומותר להבעיר התנור כדרכו ולגרוף ממנו הגחלים והאפר. ומותר לשרות המכבדות שמכבדין בו התנור במים לצננו אם הסיקו יותר מהצורך ומתיירא שיחחרך הפת אע"ג שמכבה וכן מותר לצלות בשר ע"ג גחלים אעפ"י שמכבה הגחלים ע"י הנחת הבשר כיון שא"א בענין אחר ומ"מ אם כבר גרף התנור רק שנשאר בו עוד גחלים קטנים שאינו מוזק לפת אסור לשרות המכבדות לגרפו ופשיטא דאסור לטבול המכבדות במים לכבותה שלא תשרף כיון שאין זה לצורך הפת ומותר לסתום פי התנור בטיט מגובל וכיוצא בו (עיין כלל ל"ג סי' ח') כיון שא"א בענין אחר הוי כאוכל נפש עצמו דמותר (ועיין לקמן במלאכת עומק).
(ב) אם גרף מקצת התנור עד שאפשר לאפות באותו מקצת אסור לגרוף השאר.
(ג) דין תנור חדש המצא בכלל צ"ג.

כלל פז. הגווז הצמר וכו' והתופר והקורע:

(א) הגווז והמלכן והמנפץ והצובע והטווה והמיסך והעושה ב' בתי נירין והאורג ב' חוטין והפוצע ב' חוטין והקושר והמתיר כל מה שאסור בשבת אסור בי"ט. ולענין תלישת שער ונצוה בשעה שהיטה יתבאר אי"ה במלאכת שוחט.
(ב) התופר והמתיר כל מה שאסור בשבת אסור בי"ט ומ"מ מותר לתפור העופות שממלאין אותן וכיוצא בהן אך צריך לזוהר שישים החוט במחט מעי"ט דגזרינן שמה יחתך אותו כשיהיה ארוך ונמצא מחקן כלי (עיין נכ"א כלל ט' סי' ח') ואם לא נתן מעי"ט אסור ליתן החוט במחט בי"ט ולאחר שהפיר מותר לחתוך או לשרפו ונהגו שלא לחתבו אלא לשרפו דוקא (סי' תק"ט). (כ' הצ"י נס"י תק"ט נשס הרשב"א דמותר לחפור עוף שאינה תפירה הוא לזרז ח"כ ע"כ. ולפ"ז ל"ע דמשמע דהוי תפירה וח"כ לשיטת רמב"ם שכתבתי ריש הל' י"ט דכל מלאכות כאורג וטכה אסור אפילו לזרז ח"כ אפשר דאסור ול"ע ועיין לעיל כלל ט' מה שכתבתי נכ"א סי' ח' נשס הירושלמי ולפי מה שכתבתי שם נשס הירושלמי הטעם משום שח"כ יחתך החוט למדתו וחייב משום שחתך וח"כ אין ספק דמותר לחתכו לאחר שתפר ועיין בד"ו שמשמע שחסיפס קטת בזה דזה לא שייך אלא קודם התפירה).
(ג) פוצעים אגוזים במטלית ולא חיישינן שמה תקרע דאינו חייב אלא בקורע ע"ם לתפור (סי' תק"ח).

כלל פח. הצד (סי' תל"ז).

(א) צידה אסורה בי"ט לרשב"א מדאורייתא ולשאר פוסקים מדרבנן ולכן כל מה שאסור בשבת אסור בי"ט ומלבד איסור צידה אפי' באלו שכבר ניצודו עב"פ כל בעלי חיים הם מוקצים אם לא שהומינם מאתמול כמו שנבאר.
(ב) אווזים ותרנגולים ויונים שבביתו או שבחצר העומדים לאכילה מותר לצוץ לצורך אכילה בי"ט לשחטן. ודוקא אותן שכבר הורגלו בבית ובחצר שאפי' אם יצאו חוץ לחצר באין לערב לביתן ולכן מותר לצודן אפי' חוץ לחצר ומ"מ שלא לצורך אכילה אסור

(מ"ח עט) אבל אם קנה מחדש שעדיין לא הורגלו ואם יצאו לא יחזרו אסור לצורך אפילו כשהן בביתו. ונ"ל דבליילה כשהן יושבין על הקורה מותר לצורך דבליילה לא שייך בהן צידה כדאיחא בשבת דף ק"ו הצד הגבים בשעת הטל פטור (כ"ט ע"י עיניסס מתעוררות וכו' הס ניטדין עכ"ל) וידוע דגם הרנגולים בליילה כן ואותן שהורגלו אין בהם ג"כ משום מוקצה כיון שעומדין לאכילה מ"מ ירא שמים ראוי לזוהר שיברור מעי"ט איוה שרוצה לשחוט דשמו אותה שיטול ימצא שהיא כחושה ונמצא שטלטל שלא לצורך.

(ג) יוני שובך ויוני עליה אעפ"י שכבר הורגלו לבוא לקניהן כיון שעשויין להשמט ולברוח מפני בני אדם ואין נוח לתפסן לכן אסור לצורך ואפי' הזמינן מעי"ט ואמר זה זה אני נוטל אסור לצורך אבל קטנים שאינן מפריחין אלא מרדין נ' אמה כיון דאין בהם משום צידה מהני בהם הזימון.

(ד) כיצד הוא הזימון אומר מעי"ט זה זה אני נוטל אעפ"י שאינו לוקח אותם בידו כיון שכבר הזמינן ולא הקפיד למשמש בהם כבר הסכים בדעתו שאפי' יהיו כחושים ישחטם אבל לא מהני שיאמר מכאן אני נוטל למחר או אני מוזמין כולם דשמו יטלטל מה שאינו צורך שימצא שהם כחושים אבל אם אפשר שיצטרך כולם אוי יאמר אני מוזמין כולם.

(ה) דגים אסור לצורך במקום שהביבר רחב הרבה והדגים נשמטים אילך ואילך ואם יכול לתפסן בידים אין בהם צידה אבל אם צריך כלי אסור ואם א"צ כלי רק מחמת שאינו רוצה לירד במים נהגו להקל ואם יש שם דגים הרבה צריך לעשות בו סימן כגון חוט וכיוצא בו ויחזור ויניחנו במים ואם צריך למולם זימן לכולם כמו בסימן ד'.

(ו) ספק אם נצודו ב"ט וכן כל ספק מוכן אסור ואפי' ב"ט שני (מ"ח) ובצורך גדול נ"ל דיש לסמוך על ש"ע (וכן הסכים נפ"ח דמותר ז"ט ע"י).

(ז) כל בע"ח שהם מוקצים יש לזוהר שלא ליתן להם מזונות בסמוך להם שמו יקח מהם אבל ברחוק קצת מותר.

כלל פט. השוחט (מ"ח).

(א) שחיטה מלאכה המותרת ב"ט לצורך אותו יום אבל שאר דברים שאסורים משום נטילת נשמה כמו שאסור בשבת אסור ביו"ט כמבואר בהלכות שבת במלאכה שוחט ומותר להוליך סכין והבהמה אצל הטבח ואפי' גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו אפי' היה אפשר להוליכו מעי"ט וה"ה שהטבח יכול להוליך הסכין אצל הבהמה.

(ב) הרוצה לשחוט ביו"ט לא יבדוק הסכין קודם שחיטה שמו ימצאנו פגום וישחיונה במשוחות שלו וה"ז עושה כלי דאסור אף ביו"ט ולכן יבדקנה מעי"ט ומצניע וסומך על חוקה זו ושוחט בלא בדיקה ודוקא אם הוא סכין שחוקתו בכך שאינו נפגם ממילא (עיין בחיטויי ניכת אלס נצער חוקה) ואם לא בדקו מעי"ט והוא שעת הרחק יכול לבדוק. ומ"מ לאחר שחיטה צריך לבדוק דאו לא חיישינן שמו ישחיו.

(ג) השוחט בהמה אינו רשאי לתלוש הצמר והשער לעשות מקום לסכין אפי' בידו דהוי עוקר דבר מגידולו ואסור כמו קוצר אלא מפנהו בידו אבל לא בכלי ומושכו אילך ואילך ואף אם יתלוש כיון שאינו מחכוין מותר וכן השוחט העוף אסור למרוט הנוצות לעשות מקום לסכין (כן סתם נצ"ע וע"ש נח"מ). והפ"ה שם כ' בשם הר"ן דנודגין להקל כדעת רמב"ן כיון שסופו של י"ט לדרחות אצל מלאכה זו שהרי הנוצה עתידה לתלש משום אוכל נפש מה לי מחיים או לאחר מיתה דגם לאחר שחיטה הוי אב מלאכה כדלעיל

כלל כ"א סימן ב' ועוד דקיי"ל כר"ש דמלאכה שאצ"ל פטור הילכך משום שמחת יו"ט מותר
לכתחלה ואע"ג שהפ"ח כ' ראייה כדעת הש"ע מ"מ נהגו עכשיו השוחטים למרוט מפני
שאומרים שא"א לשחוט בלא זה ויש להם על מי שיסמוכו ומ"מ בודאי אם אפשר לשחוט
בלא מריטה רק שיפנה בידו יש להחמיר.

(ד) אסור לשחוט חיה ועוף אא"כ יש לו עפר מוכן מעי"ט לכסות בו או אפר
כירה שהוסק מעי"ט או אפי' שהוסק בי"ט ועדיין הוא חם שראוי לצלות בו ביצה דאל"כ
היו נולד ואם כבר שחט מותר לכסות אף באפר שהוא מוקצה או בעפר תיחוח שע"ג
קרקע אע"ג שהוא מוקצה דמשום מצות כסוי שרינן מוקצה כדיעבד ובלבד שיהיה החוח
הרבה (כמטאר לקמן במלאכת טיכה) ודוקא ששחט בי"ט אבל אם שחט מעי"ט אסור
לכסות הדם אפי' בעפר מוכן דאפי' בלא כיסוי מותר באכילה.

(ה) שחט ונמצא טרפה אסור לטלטלה אבל מותר להצניעה במקום קר שלא
חסרה דאי לא שרית ליה לאצנועי ימנע עצמו מלשחוט ויהבטל משמחת יו"ט דחושש שמא
ימצא טרפה. ומותר ג"כ למכרו לנכרו עפ"י התנאים שמותר למכור לישראל כמבואר
לקמן מטעם הנזכר. ודוקא בהמה דשכיחי בה טריפות חיישינן שמא לא ישחוט אבל
עופות דלא שכיחי בהם טריפות וא"כ לא מימנע מלשחוט ולכן אסור להצניע ואסור
למכרו לנכרי אם נמצאת טרפה ואפי' בהמה אם יכול להצניע שלא חסרה אסור למכור
לנכרי ואם נשחטה מעי"ט ונטרפה אסור אפי' להצניע אא"כ נשחטה סמוך ליו"ט כ"כ שלא
היה באפשר שימכור קודם יו"ט. ומ"מ כל זמן שהעוף בידו מותר להוליכו וליתנו במקום
המשחמר כמבואר בהלכות שבת בדיני מוקצה.

(ו) אע"ג דמדינא מותר לשחוט בהמה בי"ט מ"מ האידנא נוהגין שלא לשחוט
אפי' היכא דלא שכיחי טריפות אם לא שצורך גדול לצורך יו"ט או שהבהמה מסוכנת
ויפסיד אבל עופות נוהגין לשחוט. ומותר לשחוט עוף אע"ג שיש בו ריעותא וצריך בדיקה
מ"מ סומכין על החזקה דרוב כשרות הם ואמרינן מסתמא תהיה מן הרוב.

(ז) בהמה מסוכנת וירא שמא חמות וכבר אכל אסור לשחטה בי"ט ואם יש
שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי באותו יום אפי' קודם הפשט ואפי' לא יאכל מן
שאר היה רוצה היה אוכל או אם יקלעו לו אורחים הוי להו וא"כ מותר מדאורייתא לא
גזרו רבנן משום הפסד ממון ומ"מ י"א כיון שאינו שוחטה לצורך יו"ט אסור להפשיטה
דכולי האי לא שרינן ואם שחטה בשדה או אפי' בהמה בריאה ששחט לצורך יו"ט לא
יביאנה כמוטות כדרך שעושה בחול אלא יביאנה איברים איברים (א).

(ח) בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל יכול לשחטה בי"ט דאי אפשר
לאכול כזית בשר בלא שחיטה ואפילו יש להם שתים יכול לשחוט שתיהן דא"א שהיו
שניהן שוין בכל דבר. ואם רצה הנכרי ליתן לו הגדולה והטובה אסור לשחוט שתיהן.

(ט) כיון אין שוחטין אותו בי"ט מפני שצריך לכסות דמו מספק שמא הוא חיה
והרואה שהוא מכסה דמו בי"ט יאמר שהוא ודאי חיה דאל"כ לא היו מטריחין אותו
לכסות בי"ט וא"כ יבא להתיר חלבו כדן חיה דהחלב מותר ובאמת כיון הוא ספק חיה
ספק בהמה ולכן אפילו יש לו עפר מוכן כדלעיל בסימן ד' אפ"ה אסור. ואם שחט לערב
אם רישומו ניכר מכסה בלא ברכה ודוקא ששחט בקרן זוית אבל אם שחט באמצע
חצר אפילו דם בהמה מותר לכסות בעפר מוכן דהוי כגרף של רעי שלא יתלכלט
כליו כחצר (ב).

כלל צ. המפשיט (סי' תל"ח).

(א) השוחט בהמה טוב שלא יבדוק עד שיפשיט דכיון דנשחטה בחוקת היחור עומדת ואם לא פשט מקודם ונמצא טרפה אסור להפשיט וכן עוף שנטרף בשחיטה אסור למרוט הנוצות ואע"ג דיש לחוש שמא ימנע עצמו ולא ישחוט כיון דהפשט הוא מלאכה דאורייתא לא שרינן מטעם זה דדוקא איסור דרבנן שרינן סופו משום תחילתו כמבואר במלאכת שוחט סימן ה' (ועיין לקמן במלאכת מעבד) ומותר לטלטל העור והנוצות להצניען דאל"כ דילמא מימנע ולא שחית אבל בלא"ה אסור לטלטל עורות ונוצות כמבואר בהלכות שבת (בהלכות מוקצה) ולכן אם יודע שלא יפסוד אסור לטלטל (תל"ט).

(ב) גדיים וטלאים שדרבן להפשיט העור שלם לא יפשיט כן ביום טוב שהוא טורח גדול (סג).

כלל צא. המולח והמעבד (סי' תל"ט).

(א) אין מולחין עורות שהוא צורך עיבוד וחייבין עליו וכן אין מולחין החלבים אפי' נשחטה בי"ט דדבר שאינו אוכל גמור שייך בו עיבוד. וכבר בארנו דמלאכה דאורייתא לא התירו משום שמא ימנע ולא ישחוט וכן אסור לשטחן ע"ג יתדות דמוכה מילחא שעושה כן כדי שלא יסריח ויטעה לומר שהתירו אף המליחה וכן אסור למלוח בשר על החלב באויר דכיון דאין דרך בחול למלוח כן מוכח מילחא שעושה כן בשביל החלב ומ"מ מותר לטלטלו ולהצניעו משום הפסד דאין זה אלא מדרבנן והתירוהו משום שמא ימנע וכו' (תל"ט).

(ב) אע"ג דאין עיבוד באוכלין מדאורייתא מ"מ מדרבנן אסור כמבואר בהלכות שבת ולכן בשר שנשחט מעי"ט ונמלח והורח משום דם אסור למלחו שנית בי"ט כדי שלא יפסיד ואפי' קודם אכילה שהרי אין דרך למלוח בשר בשעת בישולו ואדרבה מדיחין אותו ממלחו בשעת הבישול וא"כ מוכחא מלחא שמולח רק לתקן הבשר ולכן אסור אבל מותר למלוח בשר אפי' נשחט מעי"ט להוציא דמו שאם ימלח מעי"ט ויצטרך למלחו עוד הפעם שלא יסריח אין מוטעם כ"כ (תק"י) (וכ"ע באגודה בערוכין פ"ח בהגהה) (סג).

(ג) מיני דגים המתקלקלין כשיניחו זמן רב במלח מותר למלחן בי"ט אעפ"י שקרען מעי"ט אבל הדגים שהן משובחין כשמניחין במלח אסור למלחן בי"ט כשהיה יכול למלחן מעי"ט דהוו כמכשירי א"נ שאפשר לעשותן מעי"ט (עס נח"א ודינו כדלקמן כלל ז"ד).

(ד) היה לו בשר הרבה יותר ממה שצריך היום וצריך למלוח להוציא דמו ואם לא ימלח השאר יפסיד אם הוא בליל י"ט או ביום קודם אכילה או שרוצה לאכול היום עוד מותר למלוח אפי' כמה חתיכות בבת אחת דהכל חדא טרחה היא ואם כבר מלח מה שצריך לאותו יום מותר להערים ולומר אני הפץ לאכול חתיכה זו ולא מזה שכבר מלח וכן בכל חתיכה וחתיכה אבל אם כבר אכל וא"צ עוד היום אסור ואם נשחט בי"ט מותר למלוח ע"י הערמה זו אפי' אחר שאכל אם יש הפסד בוודאי כשלא ימלח דומיא שהתירו במסוכנת במלאכת שוחט סימן ז' ונ"ל דה"ה דגים שהמלח מועיל להם אם קרען בי"ט לאכול מהם בו ביום ואם יניחן כך יפסידו בוודאי דמותר למלוח ע"י הערמה זו אפי' אחר אכילה אבל שלא לצורך היום אסור לקרען ופשיטא למלחן ובמקום הפסד גדול יש להתיר כמו במסוכנת (כלל פ"ט סי' ז') ודוקא בענין שלא היה יכול לקרען ולמלחן מערב יוט טוב אבל אם כבר היה בביתו מערב יום טוב אסור (כדלקמן סי' ו' ולעיל סי' ג').

(ה) כשנשחט ביו"ט וחושש שמא יפסיד וצריך למלחו להוציא דמו כמו שבארנו כיון שא"א למלוח עד שנקר מותר לנקר כל הבשר ע"י הערמה זו אבל אם נשחט מעי"ט לא ינקר אלא מה שצריך וטוב לשנות קצת אם אפשר אבל אחוריים דא"א ע"י שינוי יש להחמיר שלא לנקרו אם נשחט מעי"ט והיה שהות לנקרו מעי"ט ובמקום הרחק יש להקל לצורך י"ט.

(ו) אם הבשר ביום ג' לשחיטתו ואם ישהא אחר י"ט יהיה אסור לאכלו כ"א צלי אסור לנקרו ולהדיתו ע"י הערמה שיאמר אוכל ממנו כזית כיון דהיה יכול לנקרו מעי"ט וע"י פשיעתו גרם לעצמו פסידא ואם כבר נקרו מותר להדיתו בי"ט דמ"מ ראוי לאכילה ואינו עושה מעשה רק ששופך עליו מים וראוי לכתחילה שימלאו מים מעי"ט ויאכלו הקצבים חתיכה ממנה ואם אפשר להניח ההרחה עד י"ט ב' לא ידיתו בי"ט ראשון (פ"ח ס"ט ת"ק).

(ז) אעפ"י שבשבת אסור למלוח הרבה חתיכות צנון דהוי כעיבוד אבל בי"ט מותר שאי אפשר לעשותו מעי"ט ויש מהמירין גם בזה דאפשר לטבול אחד אחד במלח ויאכל (ס' ת"ק).

(ח) מולגין הראש והרגלים ומהבהבין אותן באור אבל אין טופלין בסיד דמחוי כמעבד (ס' ת"ק) מותר למלוג הרנגולת אבל לא גדי שלם אפילו אם מולג לאכול העור (ת"ט).
(ט) בהמה שנשחטה בי"ט מותר לטלטל העור ולתת אותה במקום דריסת רגלו בני אדם שכדרך הילוכם ידרסו עליה ולא יפסיד העור ואע"ג דגם זה אסור מדרכבן החיה כזה סופן משום החילתן דאל"כ מימנע ולא שחט אבל לשטחה על גבי יחידות אסור דמוכח מילתא שעושה זה לצורך העור (ת"ט מ"א ללא כג"ח) (א).

כלל צב. הממחק:

(א) הממחק העור אסור לכ"ע וכן למרח רטיה וכל מה שאסור בשבת אסור בי"ט. ומ"מ מותר למרח פי התגור בטיט דהוי כאוכל גפש עצמו (כ"כ רש"א נעה"ק שער ב' וכ"כ הר"ן הביאו הנ"י סימן תק"א אבל מדברי הר"ש והנ"י שם שכתב נשם ר"ח דעפר אסור שזא ימרח מוכח להדיא דמירוח אסור ומדברי הר"ש שסיים מיהו נכולי שזעתא וכו' אין הכרע ע"ש ונש"ע סס"י תק"ז ב' ג"כ רק מותר לסתום פי התגור ושזע רק לסתום בלא מירוח וכו"ל לדעת רמב"ם שכתבתי דכל מלחכה שאינה של אוכל נפש אסור ומדאורייתא אע"ג דהוי נש"א אסור למרח רק לסתום בלא מירוח דזה אינו משרש בגמרא שימרח).

(ב) אסור לחמם נר של שעוה או חלב לרבקו במנורה או בכותל שמא ימרח (ס' תקי"ד) ונ"ל דאם השפופרת סתום בחלב מותר לנקותו בסבין וכיוצא בו (א).

(ג) הממחק והמשרטט והכותב והמוחק כל מה שאסור בשבת אסור בי"ט ולמן אעפ"י דמותר ללוש ולאפות בי"ט כל מה שצריך אבל אסור לחקוק בדפוס בעיסה איזה צורה. וז"ל רוקח סימן ר"פ יש שחוקקין עץ אחד בחקיקה מצה או עוף אחד אע"ג דלענין גט קי"ל וכתב ולא וחקק אבל ביום טוב אסור לא מיבעיא לרבי יוסי דמתייב משום רושם אלא לד"ה ולא גרע מקומם וקנקנתום ובאבק דרכים שאסור וכו' עכ"ל ולפ"ז אסור לעשות לעבוקבען בדפוס שיש בו איזה ציור. ונ"ל דאפי' ביד אסור לעשות מן העיסה כמין צורה עוף או שאר צורה.

כלל צג. הבונה והסותר והמכה בפטיש:

- (א) הבונה אסור וכל מה שאסור בשבת אסור בי"ט ולכן אין עושין גבינה בי"ט דהמגבן בשבת חייב משום בונה והגבינה הישנה יותר טובה מחדשה ואפי' היה לו אונס ולא עשה מעי"ט אסור שהוא מלאכה שנעשית לימים הרבה (סי' תק"י) (א).
- (ב) כשעושים סוכות (אָקורין אויבע או זאָאער־הייזען) לישב שם לקרר ולאחר שגמר הדפנות והסכך לפעמים נוהגים שם עצים לעבותה אם בתחלה עשיתה נתן כדי לעבותה או לחזקה אסור ליטלן והיו סותר שהרי נחבטלו לדפנות או לסכך אבל אם לאחר שנגמר הרופן והסכך נתגם שם אפי' סמכו לעבותה מותר (מ"ח) אבל הט"ו אסור בזה כיון שעכ"פ דעתו לעבותה. וה"ה אם זרק חבילות על הסכך דאינו בטילות לגבי הסכך מותר ליטלן להסיקו כיון שלא התיר החבילה מסתמא לא בטלי לגבי סכך אבל אם נתן עצים על הסכך בטלים לגבי הסכך ואסור ליטלן והיו סותר (סי' תק"ח).
- (ג) כיבוד הבית דינו כמו בשבת וכמדומה שנוהגין היתר ומכבדן הבית. ואפשר כיון שיש מתירין אפי' בשבת וכ"ש בבתינו שלנו שהם מרוצפין באבנים או בקרשים ול"ש בו אשוויי גומות על זה סומכין להתיר אבל בש"ע כ' לאיסור (תק"כ).
- (ד) העושה גומא אפי' בחול ועפר המונח בכלי שייך בו גומא ולכן צריך ליותר כשלוקחין חול לפזר הבית שלא יעשו גומא אלא שיקחו בשוה אם לא שהוא תחוח כ"כ שתיכף כשמוציא החול נופל מה שסביביו ונחתם הגומא (כ) אבל בפירות וקמח וכיוצא בו ל"ש גומא ובנין לכ"ע ולכן מותר ליקח מן הכלי אף כשעושה גומא (סי' תכ"ח מ"ח ס"ק ל"ג).
- (ה) מה שתוחבין ביום טוב נר של שעוה בחול הקשה המ"א אסור ולי צ"ע אבל מותר להוציא דבר החשוב אף על פי שנשאר גומא דגומא ממילא הוי אם לא שהוא בבית דחיישינן שיכא להשוות גומות דאז אסור להוציא (מ"ח סע) (ג).
- (ו) לכתחלה יש ליותר שלא יבשל מתחלה בקדרות חרשות כלי הרס שאינו גלאזירט שע"י הכשול ראשון נגמרו ונתחזקו והיו כמתקן מנא ולכן יבשל בהם לכתחלה מעי"ט ובריעבד ואין לו קדירה אחרת כזה מותר לבשל בהם שכלי הרס שלנו נגמרים מהיסק היוצר אבל אלו שהם גלאזירט א"צ ליותר אפי' לכתחלה (תק"ג).
- (ז) אסור לאפות בתנור חדש שהטיט מתיכש ומתחזק ע"י ההיסק והיו תיקון כלי (מ"ח סע) ונ"ל דזה דוקא שנעשה מחדש אבל אם כבר נעשה ימים הרבה ממילא נתיכש בלא"ה וגם אין מדרך תנורים שלנו לפחות.
- (ח) כלים של פרוקים אע"ג שדרכן להדקם בחוזק ואסור לפרקן ולהחזירם בשבת (כדליתא בהלכות שבת נכנין כלים כלל מ"ד) אבל בי"ט מותר כיון דאין בנין בכלים לא גזרו משום שמחת י"ט והוא שלא יתקע ויהדקנו בחוזק דבוק חייב אפי' בי"ט (תקי"ט).
- (ט) אין פוחתין את הנר של טיט דהיינו בעוד שהטיט רך אסור למעך אותו באצבעו לעשות לו בית קיבול וכן אפי' אם כבר נעשה הבית קיבול וגם נתיכש בחמה או באור אלא שהגיה בו קש או שאר דבר כדי שלא יפלו הדפנות אסור ליטלן בי"ט דמתקן מנא וכן אם ב' כלים מחוברים יחד בתחלת עשייתן אסור להפרידן (סע).
- (י) נכרי שהביא כתב החום מותר לפתחו בי"ט דהיינו לשבור רק החותם (ומקא שאין בו איתיות דאל"כ אסור משום מוחק) וכן אם מחותם היטב עד שצריך לקרוע הנייר אסור דאין קורעין נייר בי"ט (כדלעיל במלאכת קורע) (סע נמ"ח) (ד).
- (יא) לקטום קש או קיסם לחצוץ בו שיניו כדינו בשבת כן בי"ט (כמוצא בהלכות שבת במלאכת מכה בפטיש סי' י"ח) (סע).

הלכות יו"ט כלל צג צד

(יב) להתיר ולתחוק הקשרים שבכלים ולפתוח דינו בי"ט כמו בשבת (כמוצא עס כלל מ"ד) (סז).
 (יג) אסור לעשות קמטים בבגדים דהוי מהקן מנא (ועיין בהלכות שנת צמלאת מלבן סי' י"ז) (סז).
 (יד) אסור ליתן בשמים על הבגד כדי שיקלוט הריח משום דמוליד ריחא והוי כתיקון מנא אבל אם כבר היה מריח מותר אע"ג שמוסיף ריחא קצת (תק"א ותק"ב) ופשיטא דאסור ליתן דבר שמריח למים כדי שיריחו (תק"ח).

כלל צד. דין מכשירי אוכל נפש (סי' תק"ט).

(א) כתיב אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וקבלו חז"ל מדרכתיב לכם לרבות לכל צרכיכם דהיינו אפי' מה שאינו אוכל נפש עצמו רק שהם מכשירים שאי אפשר לאכול בלא זה גם זה מותר מן התורה ומדכתיב הוא לבדו משמע למעט דוקא הוא ר"ל אוכל נפש מותר אבל מכשירין אסורים ואחר שריבה הכתוב ומיעט קבלו חז"ל דמכשירין שא"א לעשותן מעי"ט מותר אבל מכשירין שהיה אפשר לעשותן מעי"ט אסור ואעפ"כ אין מורין לרבים להתיר מכשירין אפי' בא"א לעשותן מעי"ט שמא יבואו להתיר אף מה שאפשר (תק"ט).

(ב) שכח וכ"ש נחעצל ולא עשה מעי"ט אסור לעשותן אבל אם לא היה לו פנאי או שלא ירע בו מאתמול שנשכח מותר (עס נמ"ח) (א).

(ג) י"ט ראשון לגבי י"ט שני דינו כעי"ט ואסור לתקן בי"ט ב' אם נשכח בי"ט ראשון (עס נמ"ח).

(ד) אף על גב דמדאורייתא שרי לעשות המכשירים שאי אפשר לתקן מעי"ט מ"מ אסור לתקן בענין שעושה כלי גמור שהוא טורח מרובה ולא התירו אלא בדבר שטרחתו מועט דלא עדיף מא"נ עצמו שאסרו בדברים שנעשים לימים הרכה (ב).

(ה) לפיכך סבין שנפגם אפי' בי"ט אסור להשהייה במשחות של אבן כדרכו מפני שעושה כלי גמור אבל מותר להדרה במשחות של עץ או אבן בעלמא שאינה משחות וכיוצא בו ומ"מ אין מורין כן לרבים שלא יבואו להשחוז במשחות ואם אין צריך לחדד רק להעביר השמנונית מותר לכתהלה אפי' בפני רבים ע"ג עץ וכיוצא בו ואפי' אם כונתו לחדד רק שהיא מלאה שמנונית עד שנראה לכל ויכול לומר שלהעביר השמנונית עושה מותר אבל במשחות אסור אפי' אם א"צ אלא להעביר השמנונית מ"מ אין מורין כן ואם עמדה כ"כ עד שאינה חותכת כלל אסור לחדד אפי' בשל עץ שמא ישחוז במשחות (סז).

(ו) שפוד של ברזל שנעקם מעי"ט אסור לפושטה אפי' אין צריך לזה שום כלי ויכול לפשטה בידו אפ"ה אסור אבל אם נעקם ביום טוב אם יכול לצלות בו כך אסור לתקנו ואם אי אפשר לצלות בו כלל מותר לתקנו ביום טוב ואין מורין כן ומ"מ בכל המכשירין אפי' נשכח ביום טוב אם אפשר לשאול מחבירו אסור לתקן (ג).

(ז) שפוד של עץ אין מחדרין אותו ואין מחליקין אותו בסכין שזה עושה כלי גמור (רע"א) ולכן אם היה ארוך יותר מדאי אסור לתתו או לשורפו לקצרו דהוי תיקון כלי ונ"ל אפי' בלא אפשר מעי"ט אסור (ד) אבל מותר לתחוק או לשרוף האגוד שאוגדין בו העופות שאין בוה שום תיקון כלי ואפי' בשבת מותר לתחוק.

(ח) אין שוברין החרס ואין חותכין או קורעין הנייר לצלות עליהן ואין פוצעין הקנה לעשות כמו שפוד דכל מילי דעביד להשתמש בו הוי תיקון כלי (סי' תק"ט).

(ט) וכן אסור ליקח עץ מכין העצים לחתות בו האור אפי' הוא עץ יבש דלא שייך בו מוקצה שראוי לכשל בו מ"מ מחזי כתיקון כלי אא"כ הוכן לכך מעי"ט (סי' תק"ז).
 (י) אין נופחין במפוח דרומה שרוצה לעשות כלי. והעולם נהגו היתר במפוח של בעלי בתים על ידי שינוי קצת שהופכו מלמעלה למטה ונ"ל שאין בכלל זה מה שנופחין על האש בכגדו או בכלי העשוי לכך מנוצות דאין זה דומה כלל למפוח (סי' תק"ז).
 (יא) בלי שאופין בו מיני טיגון וצריך ללכנו קודם שנוחנים בו האוכל ואפי' בישל הלב מעי"ט והיום רוצה לטגן בו של בשר מותר ללכנו בי"ט כיון דבלא"ה צריך ללכנו קצת ואף על גב שעכשיו צריך קצת ליבון יותר עד שחהיה הקש נשרף עליו מבחוץ כדי הכשר כלי מחלב לבשר מ"מ לא מחזי כתיקון כלי גמור ופשיטא שאין לאסור משום הליבון עצמו שהרי הוא לצורך א"נ אבל אם היה הכלי טרפה אסור ללכנו בי"ט אפי' נטרפה בי"ט דכיון דצריך ליבון כ"כ עד שיהיה נצוצות נחזין הוי תיקון כלי גמור (תק"ט).
 (יב) אסור להגעיל כלי בי"ט אם היה אפשר להגעילו מעי"ט אבל אם נטרפה בי"ט מותר להגעיל כלי דאין כאן משום תיקון כלי דאפשר להשתמש בו בלא"ה דברים צוננים ודוקא כשיש לו מים רוחחים שהרתיחו לצורך אונ"ג אבל להרתיחו כדי להגעיל אסור להגעילה הוי מבשירי אוכל נפש (רדב"ז ח"ז סי' ת"ג).
 (יג) אסור להטביל כלים חדשים כיון דאסור להשתמש בהם קודם טבילה הוי כמתקן ומ"מ אם א"א להטביל מעי"ט כיון די"א דאפי' כלי מחכות אינו אלא מדרבנן מותר להטביל בי"ט ומ"מ אין מורין כן וכן שפוד שצלו בו בשר שאינו מלוח אע"ג דנהוגין ללכנו מותר ללכנו בי"ט כיון דאינו אלא חומרא בעלמא ולכן אפי' היה אפשר ללכנו מעי"ט מותר (מ"א סעיף י"ג סע).
 (יד) אסור לחתוך נר ארוך לשנים ע"י סכין וכן פתילה אפי' קודם שהודלקה דהוי תיקון כלי אבל מותר להדליקה באמצע אם צריך לשתיחה (סי' תקי"ד) (ה).
 (טו) אין גודלין פתילה וכן אין סותרין נר שעוה הקלוע מקליעתה דהוי סותר (סימן תקי"ז).
 (טז) דין הרהת ושפשוף כלים דינן כמו בשבת בהל' שבת במלאכת בונה (סי' תק"ט).

כלל צה. דין מכבה ומבעיר (סי' תקי"ד).

(א) אסור לכבות הנר אפי' אם צריך לשמש מטתו ואין יכול לכפות עליו כלי או להוציאו אפ"ה אסור ונ"ל דלצורך שעה שיעצרו מחגבר או ליל טבילה יש לסמוך על המתירין (רצ"א ור"ן) בי"ט ב' של גליות לכבות ואם יכול להדביק הנרות לעשותן כמין אבוקה כדי שידליק מחר לא יכבה או שיעמיד הנר במים וכשיגיע שם ממילא יכבה כ"ז יש להחיר. בי"ט שני של גליות (ועיין בפ"ח סי' תנ"ז סעיף ג' ונח"ל סי' תקי"ד ס"ק ו') וכן מותר להעמיד במקום שהרוח שולט כדי שיכבה ובלבד שלא יהיה הרוח מנשב או דאל"כ הוי כמכבה בדים ודוקא לצורך השמיש יש לסמוך ע"ז (עיין מ"א).
 (ב) מותר לכסות האש בכלי או בעפר מוכן לצורך אותו יום אבל אסור לכסות לצורך הלילה (סי' תק"ג).
 (ג) מדורה מהרבה עצים כל עץ שלא אחז בו האור עדיין מותר לשטמו שאין חיבור זה לזה וכן מותר ליקח עץ הדולק בצד זה של מדורה ולהניחו בצד האחר של המדורה הואיל שאינו מכין לכיבוי כלל וגם אינו פס"ד אבל ליקח אותו לגמרי מן הכירה אפי' להאיר נכון להחמיר ואם האש גדול ומויק לחבשיל שיקריח מותר להסיר קצת עצים

לצר אחר אבל לא יכבה וצריך להזהר בני ביתו כשמכשלין דגים שלאחר גמר הבישול לא יקחו האודים אלא ינחום לשרוף (סי' תקי"ד).

(ד) אסור ליקח פתילה מנר הדולק אפי' ליתנה בנר אחר שהיקף כשמוציא הוא מכבה משא"כ בעץ הדולק שלא יכבה כ"כ מהרה וכן אסור להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה והוי כיבוי אבל חתיכות הלב המונחים בנר מותר ליקח החתיכות הרחוקות מהפתילה שאינו דומה לגרם כיבוי דהא בזה אינו גורם כלל כיבוי אלא שמונע שלא ישרף ודומה למדורה של עצים בסופן ג' אבל בנר של שמן אסור ליקח משמן שבנר שהשמן כולו חיבור א' והנוטל ממנו מ"ט הוי מכבה ממש (סג).

(ה) מותר ליתן סביב הנר קודם שידליק דבר המונע מלשרוף בענין שיכבה כשיגיע לשם ולצורך הפסד אפי' לאחר שהדליק דאינו אלא גרם כיבוי וכן מותר לתחוב נר הדולק בחול כדי שכשיגיע לחול יכבה ומ"ט לא יניח הנר בצוועענבען או להדביק בכוחל בענין שיכבה כשיגיע לשם דהוי כאלו חותך מן הנר וזה בודאי אסור כמו נר של שמן שהרי לוקח מגוף הנר והוי מכבה דדוקא ליתן דבר המונע לשרוף מותר (סג) (ואף שחילוק זה דחוק מאוד אין בו כח לחלוק ח"ו ועיין ח"ו).

(ו) מותר להוסיף פתילות לנר דולק להוסיף אורה ואם כוונתו שיבער הרבה ויכבה בש"ע מתיר וא"ר אוסר ונראין דבריו (א) כי כן כ' הרשב"א בעה"ק להדיא וכן לכפול נר של שעווה כדי שישרוף מהרה דינו הכי (סג).

(ז) אין להקל למחוט הפתילה מנר של חלב ושעווה אפי' באצבע וכ"ש בכלים אבל מותר להטות הפחם למטה ובנר של שמן מותר לנפץ באצבע הפחם שנעשה בראש הנר ובלבד שלא ימחוט בבלי אבל בנר שכבה כבר ורוצה להדליקו מותר להסיר הפחם. ושיורי שמן ופתילה מותר להדליקם אפילו ביו"ט אחר שבת או ב' יו"ט של ר"ה ואין כאן משום הכנה (סג).

(ח) אסור לכבות דליקה בי"ט ודינו כשבת (כמוטאר נהלכות שנת נמלאכת מכנה) ומ"ט אם לא יהיה לו מקום לאכול אפי' בבית נכרי או שישרוף כלי חשמיש שצריך לאכול בהם בי"ט מותר לכבות (סג).

(ט) מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה ואם אין הקור גדול אסור להחם בית החורף ומ"ט ע"י נכרי מותר (סי' תקי"ח).

(י) מותר להחם בי"ט מים לרחוץ ידיו אבל לא כל גופו דלא התירה התורה אלא דבר השוה לכל נפש וזה אינו צורך אלא למפונקים ואפי' לרחוץ לתינוק אסור דהאידנא אף בחול לפעמים אין רוחצין תינוק ב' או ג' ימים אם לא במקום שהתינוק צריך לזה דאז מותר לרחצו אבל אסור לחמם בשבילו לרחוץ אפי' ע"י נכרי אם לא במקצת חולי אבל מותר לישראל כשצריך להחם מים לבשל או להדיח להרבות מים כדי שישאר גם לקטן לרחיצה ובלבד שלא יוסיף מים בקדרה לאחר שהעמיד על האש רק שיקח מתחלה כלי גדול (סג).

(יא) אפילו במים שהוחמו מעי"ט יש אוסרין לרחוץ וכן נוהגין.

(יב) אסור להוציא אש בין מאבן או מזכוכית (שקורין ברענגגאנז) ומכל דבר דאסור להוציא דבר חדש שהרי יכול לעשות מעי"ט ואם הוציא מותר להשתמש בו (סי' תק"ג).

(יג) אין עושין מוגמר דהיינו לפזר מיני בשמים על הגחלים בין להריח בין לגמר הבית והכלים דכ"ז אינו אלא למפונקים ולבעלי תענוג ולא התירה התורה אלא דבר

השוה לכל נפש ולכן אסור גם כן לעשן בי"ט בעשב (שקריין טובכזק) דאינו שוה לכל נפש (סי' תקי"ד) (ב).

(יד) המדליק נר של יו"ט צריך לברך אקב"ו להדליק נר של יו"ט ובשבת אומר נר של שבת ושל יו"ט (סז).

כלל צו. דין הוצאה מרשות לרשות (סי' תקי"ח ומקכ"ג).

(א) מתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך א"נ ובלבד שיהיה לו צורך קצת כגון שמתירא מגניבה וכיוצא בו אבל שלא לצורך כלל י"א דהייב וי"א דאינו אלא מדרבנן וכל בעל נפש יחמיר על עצמו שלא להוציא רק מה שצריך קצת לאוכל נפש או לקישוט והמהחזורים שהיו מונחים כבר בבית הכנסת לא יביאם לביתו אפי' משום חשש גניבה וכ"ש שאר כלים אלא שאם הביאם ביום טוב לבית הכנסת ומתירא מגניבה מותר להחזירם דהתירו סופן משום החלתן (תקי"ח). ואם רוצה לומר במהחזורים דברי שירות ותושבחות ביו"ט לעולם מותר להביאם.

(ב) במקום שיש עירוב מותר לטלטל אפי' מה שאינו לצורך היום כלל רק שיש בו חורת כלי ובמקום שאין עירוב אסור לטלטל אפי' מחצר לחצר ומ"מ נוהגין לטלטל סכנים בכיסו אעפ"י שאין בו עוד לצורך היום כגון לאהרן אכילה אבל להוציאם חוץ לעיר לגמרי אסור כיון שאין בהם צורך היום (סז).

(ג) מותר להוציא את הקטן אעפ"י שאסור בשבת והיו צורך קצת אפילו לטייל מותר (סז).

(ד) לא ישא משאות גדולות כמו בחול אלא ישנה כדי שיהיה ניכר שעושה כן לצורך יו"ט ומבית לבית או שזימן אצלו אורחים אפילו הם בני עירו וצריך למהר עושה בדרכו (סי' תקי"י).

(ה) סומא וחוגר שיכולין לילך בלא מקל אסורין לילך במקל ברה"ר או בכרמליח אבל אם אינו חסר אלא עירובי הצירות מותרים דאין עירוב לי"ט (סי' תקכ"ג).

(ו) אין יוצאין בכסא (שקריין Porte-chaise) שהיא כתיבה קטנה והוא יושב בה ושני אנשים נושאים אותו א' איש או אשה. ואיש שרכים צריכים לו מותר אפי' יכול לילך בלא כסא אם יש בו איזה צורך כגון שלא יטנף בגדיו או ביעתותא (סז).

(ז) משלח אדם לחבירו ביו"ט דרך רה"ר כל דבר שיכול לאכול בי"ט אעפ"י שאין חבירו צריך לזה כגון בהמה ועוף העומדים לאכילה דאין בהם משום מוקצה וכל מיני אוכלים או כלים אפי' שאינן ראויים לו בי"ט כגון הפולין מ"מ כיון שבחול יכול ליהנות ממנו בלא שום מעשה שמהה הוא למשלח. אבל דבר שא"צ חבירו היום וגם בחול א"א להנות ממנו כך שמחוסר עדיין מלאכה כגון בהמה ועוף העומדים לגדל וולדות שא"א לשחמן ביו"ט וגם בחול א"א להנות מהם כך דמחוסרים שחיטה וכן תבואה שמחוסר טחינה ודיכה אסור לשלוח אפי' במקום שיש עירוב והיו עובדא דחול (כ"כ הרמב"ם נפי' המשנה נהדיא וכן משמע דאי איתא דעמא דנ"ט משם הולא א"כ הי ליה למתני לעיל במתניתין דאין מוליחין את הקטן ולפ"י ל"ע על הט"ו והמ"א נסי' תק"ו שכתב דנמקום שיש עירוב מותר וכ"מ נט"ו סי' תקכ"ג סק"א וז"ע) ואם חבירו צריך היום ליתן תבואה לכהמתו מותר לשלוח במקום שיש עירוב בענין שאין בו משום איסור הוצאה דהא לצורך בהמה אסור להוציא (כלקמן נכלל ל"ו סי' ח'). נכל מה שמותר לשלוח לא ישלח ע"י ג' בני אדם דאוששי מלחא דנראה באלו שלחם למכרם ואם כ"א נושא מין אחר מותר (תקט"ז).

הלכות יו"ט כלל צו צח

(ח) יו"ט אין צריך עירובי הצירות ושיתופי מכוואות אבל עירובי תחומין צריך (סי' תקכ"ח) ומ"מ מהני עירוב לדברים שאין צריך כלל ביום טוב כדלעיל סימן ב'.

כלל צו. דין שביתת בהמה ביו"ט ושאר דינים בבחמה (סי' תקכ"ג ותקכ"ד).

(א) שביתת בהמה ביו"ט י"א דדינו כמו בשבת (בהלכות שבת כלל כ"ז) וי"א דאין אדם מוזהר על שביתת בהמתו ביום טוב (סי' רמ"ז ותל"ה) ולכ"ע אין מוציאין משא על בהמה ביום טוב שהוא עובדא דחול ולכן אין רוכבין על הבהמה ביו"ט (סי' תקכ"ג) וגם שמא יחתוך זמורה.

(ב) דין מחמר אחר בהמתו כתב הפ"ח (נסי' תל"ה) דדינו כשבת.

(ג) אין מנהיגין בהמה במקל ביום טוב ואפי' במקל דאזמניה לכך שאין בו מוקצה דמחוי שמוליכה למוכרה (תקכ"ג).

(ד) אין מגרדין בהמה במגדרת שמשרת השער והוי פסיק רישיה אבל זבובים שדרכן לתלות בבהמה מסירין אותם אעפ"י שקצתן אין נפרדין מן הבהמה אלא בעשיית הבורה מ"מ כיון שאינו מחבין לכך הוי דבר שא"מ ושרי (סג).

(ה) אין מילדין הבהמה אבל מסעדין אותה שאוחז בולד שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן לו דר בפיו (סג).

(ו) בהמה טהורה שרחקה וולדה שורין שליתה במים ומזלפין עליו כדי שתריח ריחו ותרחם עליו. וכן מותר ליתן מלא אגרוף מלח ברחמה כדי שתזכור צער לידה אבל בבהמה טמאה אסור לעשות כך דטמאה כשרחקה ולדה שוב לא תרחם עוד והוי טרחא בכרי (סג).

(ז) לא ימוד אדם מאכל לבהמתו אלא נותן לה באומד (תק"ז).

(ח) כל מלאכות המותרים לעשות ביו"ט לצורך אדם אעפ"י אסור לעשות בשביל בהמה דכתיב יעשה לכם וקבלו הו"ל לכם ולא לבהמה ולכן אסור לבשל ולהוציא ולאפות וכיוצא בו לצורך בהמה וכן אסור לגבל מורסן אלא עפ"י תנאים המכווארים בהלכות שבת במלאכת לש אבל מותר לטלטל מזונות וליתן לפניהם (תק"ג).

כלל צח. דין מלאכה לצורך עכו"ם (תק"ג).

(א) מדכתיב יעשה לכם קבלו הו"ל לכם ולא לעכו"ם לפיכך אסור לבשל ולאפות וכן כל המלאכות המותרות לעשות בשביל ישראל לצורך קצת אבל לצורך עכו"ם אסור מדאורייתא ואפי' להזמין נכרי לביתו שיאכל מה שבשל לצורך עצמו אסור גזירה שמה יבשל לצורך עכו"ם בקדרה אחרת כיון שרוצה לכבדו ואוכל על שלהנו אבל מותר לשלוח לו לביתו ואפי' דרך ר"ה שלנו ע"י עכו"ם דכיון דשולח לביתו לא חיישינן שיבשל בשבילו בקדרה אחרת ודוקא כששולח לו ממה שהכין לעצמו אבל אסור להרבות בשבילו אפילו באותו קדרה שמבשל לעצמו דאע"ג דבענין זה מותר להרבות לצורך סחר (כמו שזכרנו) אפ"ה נכלל ל"ט) אפ"ה לצורך גוי אסור דכשמבשל לעצמו י"ל דממליך ואכל כולו היום וגם מחמת ריבוי בשר מוטעם החכשיל שאוכל היום ביותר טעם משוכה או משום חד טרחא אבל כיון שכונתו לצורך גוי חיישינן שאם נתיר לו להרבות בשבילו אף הוא יבשל בקדרה אחרת.

(ב) ומה תראה גודל המכשלה שנוהגין רבים לשלוח ביו"ט דורון לנכרי שרוצה לכבדו ומוסיפין בשבילו ולא מבעיא שאסור לאפות בשבילו הלא א' כמו שנוהגין ומכ"ש

שנוהגין לחבו צמוקים שאינן בדוקים מחולעים ואסור לישראל לאכול או לעשות בשבילו קרעמול ובלניצעם דכ"א וא' צריך טרחה לעצמו וגם אין א' משביח מחמת הריבוי (כמ"כ המ"א נ"ס רש"א נס"י תק"ג ועיין לקמן כלל ז"ט) אלא אפי' מה שמרבין לבשל בשבילו דגים אפי' כשמבשל גם לצורך עצמו אסור להרבות בשביל גוי.

(ג) ודוקא לגוי שרוצה לכבדו גזרינן אבל נכרי שבא לו בשליחות או כיוצא בו שאינו חשוב בעיניו לכבדו וכ"ש עבדו ושפחתו מותר להרבות באותה קדרה שמבשל לצורך עצמו מפני שמחמת הריבוי מתקן החבשיל או משום שהוא חד טרחה כמו שנבאר בכלל הסמוך ואפי' אין לו דבר אחר ליתן להם אבל אסור לאפות אפי' בשביל עבדו פת וכיוצא בו שהרי כ"א וא' צריך טרחה בפ"ע וכ"ש בתנורים שלנו שאין הפת מושבח ממה שיש הרבה פת בתנור או מעט ואפי' אם יש לו דבר אחר למאכלם ונוכל לומר שכל הפת ראוי לישראל ויתן להם דבר אחר לאכול אפ"ה אסור וכ"ש דאסור לבשל בשבילם בקדרה מיוחדת ופשיטא לבשל בשבילם דבר אסור דאינו ראוי כלל לישראל.

(ד) בני החיל אסור לבשל בשבילם כמו שנבאר ואם הם נותנים קמח שלהם לישראל לאפות להם פת אם אינם מקפידים כשישראל נותן ממנו לחינוק בשכר האפייה מותר לאפות שהרי אם לא יאפו כל הפת לא יוכלו ליתן לחינוק אפי' מעט פת וא"כ נחשבת כל האפייה בשביל פת זה שנותנים לחינוק וכיון שאינו מיוחד איזה פת יהנו לחינוק מצינן למימר על כ"א ואחר זה הוא שיהנו לחינוק (כמ"א נ"ס ס"ק ד' כ' שכ"כ תוס' וז"ע דלא מלינו זאת בתוס' דתוס' אדרבה ס"ל כדמ"ס ע"ג נב"י ונב"י ס"ק ו' וגם נב"י נ"ס ס"ק ז' ז"ע כי נראה שנסחף אחרת היתה לו בתוספת ד"ה חזינן).

(ה) אבל ישראל ונכרי שיש להם עיסה בשותפות אסור לאפות חלק הנכרי עם חלקו שהרי אפשר שיחלוקו קודם האפייה (ונפסחים מ"ו בתוס' ד"ה הו"ל כתבו דמ"מ אינו אלא מדרבנן). ובהמה הציה של נכרי מבואר לעיל סוף כלל פ"ט.

(ו) אסור לישראל להוציא שום דבר ביו"ט לצורך עכו"ם אבל מותר לשלוח לו ע"י עכו"ם כגון שצריך להחזיר משכון לעכו"ם וכיוצא בזה (תק"ח).

כלל צט. דין הכנה מיו"ט לחבירו ולחול (סי' תק"ג).

(א) כל המלאכות המותרות לעשות ביו"ט לצורך היום אבל לצורך מחר אפי' לי"ט ב' אסור ואפי' בב' י"ט של ר"ה דאע"ג דקיי"ל דכיומא אריכתא הם דוקא לחומרא אבל לא לקולא ואם עבר ובישל אפי' במזיד מותר (ומ"מ לריק תשנה שכרי עכ"פ נישל מי"ט לחול ולריק תשנה כדן עובר על אסור דרבנן כדלעיל כלל ט') אבל בהערים אסור (כדלקמן כלל ק"ג סי' י"ג) ואפי' דבר שאין בו מלאכה כגון להביא מים ואפי' יין להבדלה אסור להבין מיו"ט לחבירו וכ"ש לחול (כ"כ מ"א נס"י תרס"ז ועיין מה שכתנתי בכלל קמ"ז סוף דין ישיבת הסוכה דכ"ל דאם יהיה טורח גדול להביא גזילה מותר להביא ביום וה"ה אם לריכה למים ומ"מ לטק חיל אין להחיר).

(ב) אבל מותר למלאות קדרה בשר וכיוצא בו אע"פ שאין ברעתו לאכול אלא כזית ואפי' אם כבר הניח הקדרה אצל האש מותר להוסיף וכן אם הוא בקדרה קטנה מותר להחליף ולהניח בקדרה גדולה שמחמת הריבוי בשר ודגים הרוטב הוא מוטעם ביותר ולכן אע"פ שיעקר טרחתו הוא בשביל מחר מותר כיון שיש בו חועלת גם לצורך היום.

(ג) אבל אסור לעשות קרעמוזעל או קראפצען וכיוצא בו יותר ממה שצריך לבו ביום שאין א' משביח מחבירו וצריך לטרוח בכל אחד ואחד בפ"ע.

הלכות יו"ט כלל צמ"ק

(ד) וכן אם צריך מים להחם מותר למלאות הכלי אע"פ שהוא גדול ביותר מצרכו אם עושה הכל בטורח א' שממלא אותו בפעם א' אבל אם כבר מלא הכלי אסור להוסיף עליו דהוי טירחא לצורך מחר ואין כאן השבחה לצורך היום ואם ירא שיחבקע הכלי ע"י האש מותר להוסיף שהרי זה לצורך יום טוב.

(ה) הא דמותר להרכות בשר דוקא באותה קדרה אבל בקדרה אחרת מאותו מין אסור לבשל לצורך מחר על סמך שיאכל ממנה כזית שנראה לכל שאין זה אלא הערמה שהרי כבר יש לו אותו מין אם לא שצריך באמת לאותו יום יותר מקדרה זו ואפי' בדעבד יש אוסרין בענין זה (פ"ח סי' תק"ג).

(ו) הערמה זו היא קודם אכילה אבל לאחר שאכל אסור ומ"מ בדעבד אם אוכל ממנו קצת מותר אבל אם אינו אוכל ממנו כלום רק שמערים שמא יצטרך או שמא יבואו אורחים אפי' בדעבד אסור לאכול ממנה.

(ז) אע"ג דמותר להערים בהערמת אכילת כזית יש לזהר שלא יאמר בפירוש שעושה מאכל זה לצורך הלילה ומכ"ש לצורך חה"מ או חול דיש אוסרין לגמרי אם לא שבדעתו באמת לצורך י"ט שיאכל המקצת ואז מותר להוסיף.

(ח) אם צריך לפת אחד לצורך היום י"א דמותר למלאות כל התנור פת שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא ודוקא כשצריך באמת לכבד אחד אבל אם אינו צריך באמת אלא שאופה על סמך שיאכל פת א' אסור דבתנורים שלנו י"א דל"ש לומר שהפת נאפה יפה וגם זה אין להתיר אלא לצורך גדול (עיין ח"ר סי' תק"ו).

(ט) אסור להעמיד הגרות במנורה וכן לחקן הפתילות והעששיות ב"ט א' לצורך הלילה אם לא שמדליקין ביום לכבוד בית הכנסת או להשתמש בהם היום (סי' תקי"ד ונמ"ח).

כלל ק. דין פירות ודגים ושאר דברים שהובאו ביו"ט (תקט"ז).

(א) כבר בארנו בהלכות שנת הפירות המחוברים בקרקע ובאילן וכן דגים וכ"ד המחוסר צידה אסור לכ"ע משום מוקצה ואפי' בטלטול ולכן אפי' נשרו או נצודו מאילן אוסרין אפי' בטלטול לכל ישראל וה"ה ב"ט אסורין באותו יום ולערב מותרין מיד.

(ב) אפי' אם ספק אם נלקט או נצוד היום או נפל מאילן או ניצוד מעצמו או אפי' ודאי שנלקט וניצוד אלא שהנכרי עשה זה לעצמו אסורין בו ביום ואפי' לטלטלו אפי' שלא הובאו בשבילו אבל לערב מותרין מיד דכיון דלא עשה המלאכה בשביל ישראל ל"ג שיאמר לו הישראל להביא.

(ג) וכן אפי' ודאי נעשה היום אבל הוא ספק אם נעשה בשביל ישראל מותר לערב מיד אם הוא צורך י"ט דלא מחמירין מספיקא להצריך בכדי שיעשה אבל שלא לצורך י"ט או אורחים וכיוצא בו יש להחמיר להמתין גם בזה בכדי שיעשה ואם יש כאן ב' ספיקות דהיינו ס' נצוד היום ואת"ל שנצוד היום שמא נצוד בשביל הנכרי נ"ל דלכ"ע א"צ להמתין בכדי שיעשה.

(ד) אבל נכרי שהביא דורון לישראל מדבר שיש במינו מחובר או צידה אף על פי שמסופק אם נלקט ונצוד היום צריך להמתין בכדי שיעשה דמסתמא מביא מן המשובחין אם לא שניכר שאינן להם כראוי דאז גם בזה דינן כספק (נמ"ח ס"ק י"ג).

(ה) נכרי שהביא דורון לישראל ביו"ט ראשון צריך להמתין עד מוצאי י"ט שני בכדי שיעשה דכיון דמביא לו דורון חיישינן שאם נתיר לו ביו"ט שני יאמר לנכרי להביא לו כדי שיהיה לו ביו"ט שני אבל אם הל' י"ט ה' ו' מותר בשבת אם הם פירות שראוי

הלכות יו"ט כלל ק

לאכלן חייך (שהרי אסורין בטלטול ואיך יבטלם ביום טוב) דלא גזרינן שיאמר לו שני ימים קודם לזה להביא לו אבל בר"ה אם הל' ה' ו' אסור גם בשבת דקיי"ל דב' ימים ר"ה הם כיומא אריכא ואין י"ט מכין לשבת משא"כ ב' י"ט של רגלים דחד מינייהו ממ"נ חול אבל אם הביא ביום ו' ודאי אסורין בשבת בין בר"ה ובין בשאר רגלים וכן אם הביא בשבת אסורין ביום א' שהוא יו"ט משום הכנה (מ"א ס"ק ח').

(ז) דין זה שאמרנו שמה שהובא בי"ט ראשון אסור גם בשני אינו מוסכם מכל הפוסקים ולכן אם הוא לצורך אורחים שאינן מעיר הזאת (כמבאר לעיל כלל מ' סיון ד') יש להקל ולהתיר במוצאי י"ט ראשון בכדי שיעשה ואז משום כבוד האורחים מותר גם לבעה"ב לאכול עמהם כיון דיש מתירין לעולם במוצאי י"ט בכדי שיעשה ודוקא שאין לו מאותו המין אבל אם יש לו מאותו מין לא מקרי צורך י"ט.

(ז) אם הוא צורך גדול יש להתיר אפי' דגים שהביאו לו בי"ט ראשון שחל ביום ה' ו' לבשל אותן ביום ו' לצורך שבת אע"ג דקיי"ל דאסור אפי' בטלטול גם ביום ב' מ"מ לצורך גדול יש לסמוך על דעת המתירין אפי' באכילה ביום ב' ד"ט ודי לנו לאסור באכילה ולא בטלטול כיון שיש צד היתר גם לדין אפי' באכילה לצורך אורחים כדאיחא בסיומן הקודם (ט"ז ס"ק ח').

(ח) שיעור בכדי שיעשה עיין לעיל בהלכות שבת כלל ס"ג ומ"מ לענין זה קיל י"ט שלעולם גם הלילה עולה לחשבון אפי' אין דרך לעשות מלאכה זו בלילה (מ"א ס"ק כ"ח) ומיהו י"ל דדוקא בכא מחוץ לתחום כיון די"א דא"צ להמתין בכ"ש אבל בצידה ומחובר אפשר דגם בי"ט אין הלילה עולה (ע"ש במ"ח).

(ט) הא דמחמירין להמתין בהביא בי"ט ראשון עד מוצאי י"ט ב' בכ"ש דוקא בנכרי שהביא דורון שעושה המלאכה בשביל ישראל וגם גזרינן שמא יאמר לנכרי להביא לו לצורך י"ט ב' אבל נכרי המוכר דגים ופירות או שישראל שכר נכרי שיביא לו דגים קודם י"ט וכיוצא בו ונשתהא מלהביא עד יו"ט אין לו דין זה אלא אפי' לדין סגו להמתין ביו"ט ראשון ודינו כדין נכרי הצד בשביל עצמו בסיומן ב' (מ"א ס"ק ו').

(י) נכרי שמביא דגים ופירות למכור בעיר שרובה נכרים מדינא מותר ליקח ממנו לצורך הלילה ובלבד שלא יטלטלם באותו יום ובלבד שלא יזכיר סכום דמים רק יקח ממנו בהקפה אם רגיל עמו ולא ישא ויתן עמו בעבור המקח. ואמנם אם יש לחוש שאם נתיר יזכה להביא בשביל ישראל אסור וצריך להתירשב בדבר (מ"א ס"ק כ"ב).

(יא) דברים שאינן במינן מחובר ולא מחוסר צידה ולא משום מוקצה שהביא נכרי דורון לישראל מחוץ לתחום אע"פ שאסורין בו ביום למי שהובא בשבילו ולערב בכדי שיעשה (כמבאר כ"ז בהלכות שנת כלל ס"ב) מ"מ אם הביא בי"ט ראשון מותר לכ"ע במוצאי י"ט ראשון בכדי שיעשה (סעיף ה' ונמ"א ס"ק כ"ח).

(יב) דין נכרי מסיח לפי תומו שלא נלקט וניצוד היום מכואר שם בהלכות שבת ומ"מ אם הוא מי"ט לשבת והם פירות שאינן נאכלין חייך די"א דאסורין מדאורייתא דהוי כמכין מי"ט לשבת אינו נאמן (עיין מ"א ס"ק י"ז) (ומה שיש לדקדק בדבריו עיין לעיל כלל הקודם נמ"א ועיין כלל ק"א סעי' ד').

(יג) ישראל שנתן מעות לנכרי לקנות דבר אע"פ שאין בו לא משום צידה ומחובר ומוקצה מ"מ לא טוב עשה שהרי אסור לומר לנכרי מעי"ט שיקנה וימכור לו דהוי מקח וממכר. ומ"מ בדיעבד מותר באכילה אם אינו רגיל בכך אבל הרגיל בכך אסור (סעי' נס"י ז"ל ס"ק ג' נעלם מומי דין זה נס"י תקי"ז).

(יד) בעיר שרובה נכרים מותר לקנות מנכרים פת אם הרוב הם נכרים שלוקחים פת וקמה אם שומתו ידוע בענין שאין בו משום מקה וממכר אפי' אם נטחן הקמה היום אין בו משום מוקצה שהרי גם אתמול היה ראוי לכוס ודוקא אם הוא לצורך דיש אוסרין (מכרי"ל) דשמא נרקד היום ויאמרו דהרקדה מותר ביו"ט משא"כ בשבת דהכל יודעין דאסור הכל אפי' לצורך א"צ (וכני המנחם מהו' משה זל"ה ה' הקצה לי שהרי כ' המ"א דתחילת הרקדה מותר ע"י נכרי נשינו כדלעיל כלל פ"ד והשנתי לו כיון שאינו מותר ע"י נכרי אלא ע"י שינוי לא שייך לטעות משא"כ כשהנכרי עושה מעצמו) ומיהו אסור לקרות הנכרי לביתו וליתן בערו מעות דהוי עובדא דחול ואפי' על ידי נכרים אסור לקנות וכן בכל דבר שקונה מנכרים אסור לישא וליתן עמו או ליתן המעות רק שיתן לו בהקפה ואם אינו מאמינו מותר ליתן לו משכון.

(טו) מותר לקנות מנכרים כל דבר שא"צ פיסוק דמים וע"ד הנזכר כמבואר בסימן הקודם אפי' דבר שבא מחוץ לתחום אם הוא עיר שרובה נכרים אבל בעיר שרובה ישראלים אסור לקנות ממנו (א).

(טז) ישראל ששיגר דורון לחבירו ע"י נכרי מעי"ט ונתעכב הנכרי והביאם ביו"ט מחוץ לתחום אע"פ שאסור לכל ישראל לטלטל חוץ לד' אמות כמבואר שם בהלכות שבת מ"מ מותר אפי' לאותו ישראל לאכלם בו ביום דדוקא כשהנכרי מביא משלו גזרין שמא יאמר לו להביא וגם כאן אינו נהנה ממלאכת יו"ט כלל שהרי היה יכול להביא גם מעי"ט אלא שנשתהא בדרך ואם יש להוש שיהנה הנכרי בחליפין צריך חותם אבל אם הוא דרך רחוק שלא היה יכול להגיע כלל קודם יו"ט כאמת אסור דהוי כאלו יאמר לו שילך בשבת ויו"ט ודוקא שהיה דעתו מאתמול וידע מזה ששלח לו אבל בלא"ה אסור משום מוקצה ולעת הצורך יש לסמוך ולהתיר אע"פ שלא ידע מזה כלום דאע"ג שהיה חוץ לתחום מ"מ לא הקצה דעתו ממנו להדיא דדוקא ביש לו פירות חוץ לתחום ולא הביא קודם י"ט זה הוא מוקצה שהרי הקצה דעתו ממנו אבל זה אע"פ שלא היה דעתו עליו מ"מ גם לא הקצה דעתו ממנו (מ"א וא"ר) (ב).

(יז) דין אם הוציא הנכרי לפתות מן הבור שמטמנים בו בחורף מבואר בכלל ס"ג סימן כ"ג.

כלל קא. דין מוקצה:

(א) כל מה שאסור לטלטל בשבת בין מחמת איסור או מחמת חסרון כים או מחמת מצוה אסור גם בי"ט ונוסף עליו דבי"ט יש אוסרין אפי' מוקצה מחמת מיאוס וכ"ש מוקצה מדעת כיון דיו"ט קיל ואתי לזלוולי ביה החמירו וכל פרטי דיניהם מבוארים בהלכות שבת ברני מוקצה. ומ"מ מותר לטלטל מוקצה אפי' אבנים בשביל אוכל נפש אם צריך לאותו מקום ודוקא לטלטל המוקצה מותר אבל להשתמש במוקצה אפי' לצורך אוכל נפש אסור כן סתם הב"י בש"ע. אבל יש מתירין מוקצה בי"ט. ומ"מ נולד אע"ג דיש מתירין גם בזה מ"מ הכריע רמ"א דאף אותן המקילין במוקצה מ"מ בגולד יש להחמיר. ולפ"ז אין לטלטל עצמות שנפרקו בי"ט (תל"ה ובמ"א סי' תק"ז ותק"ט ותק"ח).

(ב) לפיכך מי שיש לו פירות ושאר מיני מאכל או עצים והקצם לסחורה לאוצר אסור לאכול או להשתמש בי"ט עד שיזמינם מעי"ט ויאמר מכאן אני אוכל או משתמש למחר ואם שכח לומר מעי"ט אעפ"י שאסור או להסתפק ממנו ביו"ט ראשון מותר לומר בי"ט ראשון מכאן אני אוכל למחר ולא מקרי מכין מ"ט לחבירו כיון שאינו אלא אמירה

בעלמא ונ"ל דחנוונים שדרך למכור תמיד הרי הוא כאלו אמר (סז). (ועיין ט"ז סי' תקט"ז סס"ק ט"ו בשם רש"ל). ודוקא במוקצה סתם אבל במוקצה דבע"ה דיש לחוש דלמא מטלטל ושביק (כללעיל כלל פ"ח) וכגון תרנגולת העומדת לגדל ביצים כזה לא יכול להזמין מי"ט לחבירו אא"כ זמן מעי"ט (ול"ל לעיל כלל ע"ג סס"א כ"ח הוי הכנה יותר וכ"כ הע"ז דמ"מ הוי עובדא דחול ול"ע דמ"ט חס"י זל"ג ס"ג דמותר להתנות).

(ג) מי שיש לו פירות או בהמה מחוץ לתחום ואין לנו בתוך התחום כיון דאקציה בידים אפי' הביאן נכרי או שבאו מאליהן בתוך התחום אסורין משום מוקצה (סי' תל"ח).
 (ד) ביצה שנולדה ב"ט אסורה אפי' בטלטול וכ"ש באכילה ואפי' נתערבה באלף כולן אסורין ואפי' ספק אם נולדה ב"ט ונתערבה באחרות כולן אסורין דהוי דבר שיש לו מתירין (א) ואם נולדה ב"ט אחר שבת או בשבת שאחר י"ט אסורה מדאורייתא דסעודת שבת וי"ט צריך הכנה כדכתיב והכינו את אשר יביאו וכל ביצה שנולדה היום מאתמול גמרה לה ונמצא ש"ט הכין לשבת או להיפך ואם נולדה ב"ט א' של גליות מותרת בשני ממ"נ דא' חול אבל אם נולדה ביו"ט הסמוך לשבת אסורה בשבת וכן אם נולדה בשבת אסורה ב"ט של אחריה מדרבנן אבל הנולדה ב"ט א' של ר"ה אסור אף בשני דשניהם כיומא אריכא דמי ואם שבת אחר י"ט אסור גם בשבת (סי' תקי"ג) ונכרי שהביא ביצים ומסיה לפי תומו שנולדו מכבר במדינתנו שמביאין הרבה ושכיחי ביצים לרוב אפי' הביא ביו"ט אחר השבת דאסור מה"ח מ"מ הא דלא אולינן אחר הרוב בדבר שיל"מ אינו אלא מדרבנן וקו"ל דבדרבנן נכרי מסל"ח נאמן (סז) ודין אם ליבנו מאכל בביצה שנולדה ב"ט עיין בחבורי חכמת אדם כלל נ"ג.

(ה) נ"ל דאם היה מונח מפתח של אוכלין בתיבה המיוחדת למעות ומונח בו מעות דהוי מוקצה כמו שבארנו בהלכות שבת בדיני מוקצה מותר להוציא התיבה כדי ליקח ממנו המפתח דהא מותר לטלטל מוקצה לצורך א"צ וכיון דמותר להוציאו לצורך מותר גם כן להחזירו דהתירו סופן משום תחלתן (ב).

(1) עצים יבשים שראוי לכשל בהם י"א דמותר להשתמש בהם בכל תשמיש אפי' למאן דאוסר מוקצה ביום טוב וי"א דדוקא לכשל בהם או לצלות בו דהיינו שתוחב בו הבשר דמה לי לצלות בו או לצלות בגחלתו אבל להשתמש בו שאר תשמיש כגון לסמוך בו הקדרה או שאר דבר אסור דהא עצים ואבנים הוי מוקצים (כללעיל כלל ס"ח) ולא נתנו ב"ט אלא להסקה אבל לא לשאר תשמישים אבל בעץ לח לכ"ע אסור להשתמש בו (סי' תק"ג ובמ"א סז).

(1) אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו ומערים ומעלה את השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט דמפני צער בע"ה התירו להערים אבל עכ"פ צריך לשחוט א'. ואם נפלו בהמות אחרות שאינן אותו ואת בנו אעפ"י שאין שוחט א' מותר להערים כיון שכולן ראויין לשחוט (תל"ח).

(ח) אין מבקעין עצים מן הקורות שעומדים לבנין דהוי מוקצה מחמת חסרון כים ואסור לכ"ע ולא מקורה שנשברה ביו"ט ואם היתה בריאה מעיז"ט אסור לכ"ע דאע"ג דבהמה בריאה שמתה מותר להמתירין מוקצה היינו דאדם מצפה שחטנו חרש שוטה וקטן מה שאין כן בקורה דכודאי אין אדם מצפה שתשבר קורתו. ולהאוסרין נולד ביו"ט פשיטא דאסור ולהאוסרין אף מוקצה ביו"ט אפילו היתה רעועה מעיז"ט וקרובה להשבר אפ"ה אסור וכן כל שבירי כלים אפילו היתה רעועה מעיז"ט וקרובה להשתא שבר כלי. ואם יש עליו תואר כלי כגון שבירי עריבה לצוק לתוכו מקפה יש מתירין

הלכות יו"ט כלל קא קב

אפי' נשבר ביו"ט מסיקין בו ויש אוסרין (סי' תק"ח) וכיצד מבקעין נחבאר לעיל כלל פ"ג. וכלים שלמים אם אין לו עצים די ספוקו (דל"כ עונר מזוס כל תשחית) או בכלים שנשברו מעי"ט מותר להסיק ואם הסיק בכלים אסור להפוך בהם לאחר שהודלק המקצת דאו הוי כשברי כלים אא"כ ריבה עליהם עצים מוכנים ולכן עץ המיוחד לחתות בו האש (סקרין Kaszerz) שנשבר אסור להסיקו דהוי שבר כלי (מ"ח ס).

(כט) עצים שנשרו מן הדקל ביו"ט אין מסיקין בהם דה"ל נולד וגזרו שמא יעלה ויחלוש (תק"ח) ואם נשרו ביו"ט מותר להסיק בשבת ע"י נברי ע"י ביטול ברוב (סי' תק"ח). שקדים ואגוזים שאכלם מעי"ט מסיקין בקליפיהם ביו"ט אבל אם אכלן ביו"ט אין מסיקין בקליפיהן דה"ל נולד דאחמול היו עומדים לאדם. גם אין להסיק עם האגוזים והשקדים עצמם אא"כ הם בקליפה שאין דרך כלל להניחם על האש משא"כ בכלים (ס"ג ונ"ח).

(י) לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי אלא שומטו ומניחו בקרן וזיות כדי שלא יזוקו בו וזה מותר אפי' אין עליו בשר כלל אבל כשצריך מקום השפוד להעמיד שם קדרה מותר לסלקו דלצורך א"נ מותר לטלטל מוקצה אפי' סתם עצים דאסורים אפי' לצורך גופו ומקומו (תקי"ח).

(יא) דין פירות שהיו טמונים בבור ונפתח הבור או שפתחו נכרי מבואר בכלל ס"ג בסופו.

(יב) ליתן כלי תחת הדלף כדינו בשבת כך ביו"ט (ומותר לעיל כלל ס"ד) ומותר

לכסות פירות או כדי יין או לבנים מפני הדלף (תקכ"ח).

כלל קב. דין עירובי תבשילין (תקכ"ז).

(א) יו"ט שחל להיות בע"ש לא יבשל תחלה לצורך השבת בקדרה בפ"ע דאע"ג

דמדאורייתא כודאי מותר דהא אי מקלעי אורחין הוי ליה לאותו יום מ"מ מדרבנן אסור לכתחלה לבשל מי"ט לחול וה"ה לשבת ואע"ג שראוי להתיר לצורך שבת אף לכתחלה דלא גרע כבוד שבת ממה שהתירו לשחוט בהמה מסוכנת משום הפסד ממונו מטעם הואיל מ"מ לא רצו חכמים להתיר אלא ע"י עירוב תבשילין דע"י העירוב נעשה כאלו התחיל כבר לבשל מעי"ט לשבת ועכשיו גומר כדי שיאמרו מה מי"ט לשבת אין מבשלין ק"ו מי"ט לחול (א).

(ב) מותר להניח עירוב זה אפי' בספק חשיכה ואם כבר קיבל עליו יו"ט כגון שאמר

ברכו או שהציבור כבר אמרו ברכו אסור להניח ואם הוא בבה"ב ומתירא שיעבור זמן מנחה. יתפלל מנחה ולא יניח ע"ת ויכול להקנות קמחו לאחרים כמו שנבאר. ונ"ל דאם הניח ע"ת קודם שהתפללו הציבור תפלת י"ט אע"ג שאמרו כבר ברכו עירובי עירוב (ד) למשך על ראב"ן שכ"כ נסי' קס"ח ע"ע).

(ג) עירוב זה עושין בפת ותבשיל ואם עשאו בתבשיל לכר מותר.

(ד) שיעור התבשיל כזית בין לאחד ובין לאלפים. ויש אומרים דלכתחלה צריך

בפת כביצה.

(ה) צריך שיהיה התבשיל דבר שראוי ללפת בו הפת כגון בשר דגים וביצים

(ימנ"ס ס"ז) לאפוקי דייסא וכן מיני לפת וקטניות במקום שאין דרך ללפת בהן הפת וה"ה

פירות מבושלין במקום שאין דרך ללפת בו (ב).

(ו) בשעת הדחק שאין לו דבר לערב בו מותר לערב בדג מליח (סקרין העריג).

דקי"ל מליח כרותח והוי כצלי (תשנ"ח ח"ג). ולי נראה דאין מערבין בו כלל אפי' בשעת

הדחק אבל בדבר שהוא כבוש וראוי לאכילה מערבין בו (ג).

(ז) כל אדם צריך לערב ואפי' ב' בעלי בתים הדרים בבית אחד אם כ"א מבשל לעצמו צריך לערב בפ"ע ואסור לסמוך על עירוב שעושה חבירו או על עירוב של גדול העיר (ד). ומ"מ אם שכח לא מחמת עצלות אלא מחוך טרדתו או שהוא עם הארץ ואינו יודע איך מערבין או שסבר שמוחר לסמוך על גדול העיר ונ"ל דכ"ש אם ביקש מחבירו שיעשה העירוב ג"כ בשבילו וחבירו זיכה ע"י אחר ה"ז עירוב אבל אם שכח מחמת עצלותו או אפי' לא מחמת עצלות אלא שכבר שכח ב' פעמים ונ"ל אפי' אם לא היו רצופין לא יכול לסמוך עוד על חבירו שעירב בשבילו דנקרא פושע וצ"ע (ה).

(ח) כשרוצה לערב על אחרים א"צ לפרט אלא מניח סתם ואומר על כל הדרים בעיר הזאת. וכל מי שהוא בתחום העיר יוצא בו אבל מי שהוא חוץ לתחום אפי' הניח עירובי תחומין. אינו יוצא בו אא"כ התנה עליו המניח בהדיא וגם הניח עירובי תחומין שיוכל לבוא לכאן דמסתמא אין דעתו על מי שהוא חוץ לתחום.

(ט) המערב בשביל אחרים אפי' לא הודיעו לו אלא כי"ט מותר ובלבד שיודיעוהו קודם שיתחיל לבשל לצורך שבת.

(י) המערב לאחרים צריך לזכות להם ע"י אחר ואפי' על ידי בנו ובתו הגדולים אפילו סמוכים על שלחנו ועל ידי אשתו ולכתחלה יזכה ע"י אחר ולא ע"י הסמוכים על שלחנו בין בנו ובין אשתו אבל אינו מוכה ע"י בנו ובתו הקטנים אפי' אינם סמוכים על שלחנו דידם כידו וגם ע"י קטן אע"פ שאינו בנו לא יזכה לכתחלה ומ"מ אם אין לו אחר נ"ל דמותר לזכות על ידי קטן שאינו סמוך על שלחנו (ועיין נסי' ס"ז סעיף י' שכתב רמ"א דנדיענד סמוכין על דברי המקיל ואם כן ה"ה דקטן שאינו סמוך על שלחנו מותר ל"א דהתם) אבל בתו כל זמן שלא בגרה לכ"ע אינו מוכה על ידה דירה כיד אביה.

(יא) צריך הזוכה להגביה העירוב ממקום שמונח שם טפח וחוזר ונוטלו מן הזוכה ומברך בא"י אמ"ה אק"ב וצונו על מצות עירוב ואומר בהדין יהא שרא לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מי"ט לשבת לנו ולפלוגי או לכל בני העיר ואם אינו מוכה לאחרים א"צ לומר לנו ולפלוגי וכו' ואם אינו מבין בלה"ק יותר טוב לומר בלשון שמבין.

(יב) אע"פ שהניח עירוב אינו יכול לבשל מי"ט ראשון לשבת ואפי' אם יהיה אונס שלא יוכל לבשל ביום ו' מ"מ אסור דלא תקנו עירוב תבשילין שיועיל אלא לבשל ביום ו' אבל ביום ה' לא התירו. ומ"מ מי שלא הניח עירובי תבשילין קודם אכילה מותר להרבות באותו קדרה כמו שמבואר לעיל בדין הכנה מיו"ט לחול ואפי' ב' מיני תבשילין בב' קדרות כדאיתא שם אבל אם הערים לבשל ב' קדרות כדי שיוחיר לשבת אסור אבל אם עבר במזיד מותר וכן מותר לילך מבע"י לחדר בנר דולק לחפש איזה דבר ויניחנו דולק עד הלילה והחמירו במערים יותר מבמזיד שלעולם יעשה כן משא"כ במזיד שישים על לבו וישוב בתשובה.

(יג) נאכל העירוב או שנאכר קודם שהתחיל לבשל אינו יכול לבשל אא"כ נשתייר כוית ומ"מ אם התחיל כבר באותו תבשיל כגון שחתך הלפתות אע"ג שלא הניח עדיין הקדרה על האש וכיוצא בו שכבר התחיל ללוש הלביכות וכן שהתחיל ללוש העיסה מותר לבשל אותו תבשיל ולאפות אותו עיסה. ולאחר שהכין כל צרכי שבת יכול לאכול ולכתחלה יניח אותו ללחם משנה.

(יד) מי שלא עירב אסור לבשל ולאפות ואפילו להדליק נר אסור רק נר אחד וכשם שהוא אסור לבשל כך אחרים אסורים לבשל לו אפי' בכיתם ואין תקנה אלא שיתן

קמחו ותבשילו לאחרים שערבו במחנה ואז מותרים לבשל בשבילו אפי' בכיתו וצריכין
הזוכים במחנה לקנות במשיכה דוקא אבל לא בקנין סודר דאין מקנין ביו"ט ואם אין שם
אחרים שערבו מותר לאפות בצמצום פת א' ולבשל קדרה א' ולהדליק נר א' וכן אם
אינו רוצה להקנות לאחרים. המתענה ביו"ט אסור לבשל לאחרים אפי' משרתת דכיון
דאסור לבשל לצורך עצמו אסור לבשל לאחרים ואם הוא ביום ו' אסור לבשל לצורך שבת
ג"כ אפי' ע"י ע"ת כיון דאסור לכו ביום אבל אחרים אופין ומבשלין לו ע"י ע"ת (שם ונמ"א).
(טו) אם הפריש חבשיל לעשות בו ע"ת ולא אמר נוסח בהדין יהא שרא דינו
כאלו לא עירב דכיון דתקנו חכמים ע"ת כדי שיברור מנה יפה לשבת ולכן העיקר הוא
האמירה ומ"מ ג"ל דלא יברך (כדעת רש"ל וט"ו ורח"ה לזה מוס' מעשר שני פ"ד מ"ו הסדה
מעשר שני ולא קרא שם ר"י חומר דיו וק"ל כותיה. אך ל"ע מסי' תי"ו דאם עירב ולא אמר כלום
דאינו עירוב כמ"ש שם המ"א בשם רש"א והוא גמ' ערוכה ערוצין ל"ח ול"ל דשם לא מיקרי עסק
באיתו עכין וכ"ל בשתק ולא אמר כלום אבל אם אמר נוסח אחר גרע משתיקה כדליתא בקדושין
דף ו' ומ"מ אם אמר שכוונתי היתה לשם עירוב תבשילין כ"ל דמהג"י) אבל אם אמר בהדין יהא
וכו' אבל לא בירך יצא דברכות אינו מעכב. עם הארץ שמעה ואמר במקום בהדין וכו'
לבשולי בהדין יהא שרא לעיולי וכו' נוסח של עירובי חצירות ג"ל בדיעבד והוא דר
יחידי שאין שם מי שזוכה לו כיון שהפריש עליו מעי"ט לע"ת מותר לבשל וכדאי הוא
הר"ש לסמוך עליו (י).

(טז) אם חל יו"ט יום ה' ויום ו' ונזכר ביום ה' שלא עירב יכול לערב בתנאי ויאמר
אם היום קודש איני צריך לערב ואם היום חול בעירוב זה יהיה מותר לבשל וכו' ומכרך
בתחלה ולמחר א"צ לומר כלום אבל בראש השנה קי"ל דשתייהם קדושה א' לחומרא
ולא מהני תנאי.

(יז) אפי' אם הניח ע"ת אין מערבין בע"ש לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות
דמחוי. כמתקן דע"ת אינו מתיר אלא צרכי סעודה ואם חל יו"ט של גלויות יום ה' ו' ונזכר
ביום ה' יכול לערב ע"ת בתנאי אבל עירובי תחומין דהוי מקנה רשותא אסור ואפילו
מספק (תקכ"ח).

(יח) המניח ע"ת ועירובי חצירות כולל בברכה א' ומכרך על מצות עירובין לשון
רבים ול"נ שיאמר על מצות ע"ת וע"ת ואומר בהדין יהא שרא לנא לאפווי וכו' ולטלטל
מבית לחצר וכו' (א"ר בשם ש"כ. נסי' ז"ה) (י).

כלל קג. דין יו"ט שני של גלויות ודין רפואה ביו"ט (סי' תל"ז).

(א) בני א"י אין עושין פסח ושבעות וסוכות אלא יום א' יו"ט חוץ ר"ה דבכל א"י
היו יודעין בזמן המקדש אימתי קבעו ב"ד ראש חודש שתיכף כשקדשו החודש היו משלחין
שלוחים בכל מקום להודיע אימתי נקבע וכאותן מקומות היו עושין חמיד רק יום א' יו"ט
ולכן גם אחר החורבן כיון דאנו בקיאים בקביעא דירחא כמו שתיקן ר' הלל הנשיא בנו של
רבי יודא הנשיא (ע' בתרי"ג מטת לרמב"ם ורמב"ן מסה קכ"ג) ולכן אין עושין רק יום א' אבל
בכל הגולה הם מקומות שלא הגיעו לשם שלוחי ב"ד ולכן אפי' כשהמקדש קיים היו צריכין
לעשות חמיד שני ימים מחמת ספק שלא ידעו אימתי היה ר"ח ולכן אעפ"י שאנו בקיאים
בקביעא דירחא התקינו חז"ל שלעולם צריכין אנו לעשות שני ימים וכל מה שאסור בראשון
אסור בשני ומנדין למי שמולל בו ואין חילוק בין ראשון לשני אלא לענין מת כמבואר
בחיבורי חכמת אדם בהלכות אבילות (תל"ז).

(ב) כל דיני הרפואה ביו"ט דינו כמו בשבת (כמו שזכרנו הכל בכלל ס"ט) ודוקא ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני אם יש לו חולי הכולל כל הגוף או אפי' חושש באחד מאיבריו שע"י הרגיש הצער בכל הגוף מותר לישראל בעצמו לעשות מלאכה דרבנן חוץ מיו"ט שני של ר"ה שדינו כיו"ט א' דקדושה א' היא ודוקא שכות דרבנן מותר ע"י ישראל ביו"ט ב' אבל מלאכה דאורייתא אסור ע"י ישראל אפי' ביו"ט שני (א).

(ג) בני א"י שבאו לח"ל אסורים לעשות מלאכה ביו"ט שני אם הגיעו למקום שיש שם ישוב של ישראל ואם הוא תוך התחום הוי כאלו הוא בתוך העיר ואפי' דעתו לחזור דאף על גב דבשאר דברים כל שדעתו לחזור שרי לעשות בצנעה מלאכה שאני דלעולם אי אפשר לעשות בצנעה (תוס') ועוד כיון שזה הוא מנהג גדול שפשט בכל הגולה כולה אין לפרוץ בו גדר ולכן אפי' מה שאפשר לעשות בצנעה אסור (בעל המאור) וכל זמן שלא הגיע לישוב אפי' אין דעתו לחזור מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיע לישוב אפי' לישוב נכרי כיון שאין דעתו לחזור נעשה כמותן ואסור בין במדבר בין בישוב. וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם דכל חוץ לתחום הוי כלא הגיע לישוב (כל"ל נמ"ח) ולכן אם דעתו לחזור מותר לעשות ואם אין דעתו לחזור עדיין לא הוקבע להיות כמותן (סז).

(ד) בני א"י שבאו לח"ל ועשו מלאכה אין מנדין אותם אבל ראוי למונעו ולהחמיר עליו ובבקר קודם שיכנס לבהכ"נ יניח תפילין ויקרא בהם ק"ש דהקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר ואח"כ יכנס לבהכ"נ ויחפול עמהם תפילת י"ח בלחש ומשום שיש ביה יותר אריכות מתפלת יו"ט כדי שלא יהיה היכר יתחיל להתפלל קודם שיחילו וילבש בגדי יו"ט וכשחל יו"ט שני בע"ש מותר לבשל לשבת בלא עירוב ובליל שני של פסח לא יכרך הברכות שמברכין על הסדר לא קידוש ולא אשר גאלנו ולא על הלל ולא על מצה ומרור ויאמר הגדה כקורא בתורה ועל כוס א' יכרך בפה"ג ויכוין לפטור גם כוס ב' וכן יכוין בכוס של ברכת המזון ואם הוא בחדר בפני עצמו לא יסדר הסדר כלל וכל זה שדעתו לחזור. וכל שאין דעתו לחזור אעפ"י שאשתו נשארת שם הוי כאין דעתו לחזור. והעוקר דירחו עם אשתו מא"י לח"ל אעפ"י שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור (נמ"ח סז).

כלל קד. דין שמחת יו"ט (סי' תקכ"ט).

(א) כשם שמצוה לכבד שבת ולענגו כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל יו"ט נאמר בהן מקרא קדש ולכן אסור לאכול בעי"ט ממנחה ולמעלה כמו בע"ש שזהו מכלל הכבוד כדי שיאכל סעודת יו"ט לתיאבון מיהו אם עי"ט שבת יכול לקיים ג' סעודות ויאכל מעט פת ולכתחלה יעשנה קודם מנחה קטנה ובדיעבד מותר עד הלילה. וחייב לאכול פת ביו"ט בערבית ושחרית ולקדש על היין וקידוש זה לכ"ע אינו אלא מדרבנן. וחייב לכצוץ על ב' ככרות כמו בשבת וירבה במאכלים כפי כחו שהרי חייב בשמחה ואם לא אכל בלילה יקדש ביום קידוש של לילה.

(ב) חייב אדם להיות שמח וטוב לב הוא בניו ואשתו וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בתך וישמח כ"א בראוי לו כיצד הקטנים נותן להם אגוזים ומגדנות והנשים קונה להם בנדים ותכשיטים כפי ממונו והאנשים בבשר ויין וחייב להאכיל לגר לתחום ולא למנה ושאר עניים האומללים אבל אם אינו מאכיל לעניים עליו נאמר וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם ובוהר מאריך מאד בעונש הדן ר"ל (א).

הלכות יו"ט כלל קד קה קו

(ג) אעפ"י שהאכילה והשתיה מצוה מ"מ לא ימשוך בו כל היום אלא מתפללין וקורין ואוכלין והולכין לבית המדרש וקורין ושונין ומתפללין מנחה וחזרין לאכול ולשתות.
 (ד) כששמח ברגל לא ימשוך בשחוק וקלות ראש שאין זה שמחה של מצוה אלא שמחה של הוללות וסכלות ולא נצטוינו על ההוללות אלא על שמחה של מצוה ויש בה עבודה יוצרנו שנאמר החת אשר לא עבדת את ה' א' בשמחה ובטוב לבב הא למדת שהעבודה בשמחה וא"א לעבוד את השם משחוק וקלות ראש.

(ה) כל איש ואיש חייב להשגיח על בני ביתו וכן ב"ד מהויבין להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו מסכבין ומחפשין בגנות ופרדסים ועל הנהרות שלא יחקצו שם אנשים ונשים וכן בכיתם שלא יתערבו אנשים ונשים שמא יבואו לידי עבירה (ואפשר שלכן סמך הסמך נפר' קדושים אל מחלל נתך וסמך לו את שנתתי תשמרו) אלא יעבדו את ה' בשמחה.

כלל קה. דין תחומין:

(א) כבר בארנו בהלכות תחומין שכשם שאין אדם רשאי להלוך בשבת יו"ט אלא אלפים אמה כך כליו ובהמתו אין יכול שום אדם להוליכם חוץ לאלפים אמה של בעליהם ואם ערבו בעליהם לרוח א' אין שום אדם יכול להוליכם לרוח אחרת אפי' פסיעה א' במקום שאין הבעלים יכולים לילך (סי' תקכ"ח).

(ב) ולכן מי שהיה לו פירות מופקדים בעיר אחרת רחוקה ממנו וערבו בני אותה העיר לבא אצלו לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו כמוהו ודוקא כשייחד להם קרן זוית אבל אם לא ייחד להם הרי הם כרגלי זה שהם מופקדים אצלו. ודוקא כשלא קיבל הנפקד שמירתן אלא שייחד לו קרן זוית והם ברשות המפקיד אבל אם הם ברשות הנפקד בשמירתן שהוא מחויב לשמור הם כרגלי הנפקד ואם ערבו מותרין הם להביא לו אבל אם עירב בעל הפירות לא מהני שהרי הם ברשות הנפקד (ע"ז) (א).

(ג) שאר דיני תחומין ביו"ט עיין לעיל בדין תחומין בשבת דשבת יו"ט שוין כזה.

(ד) דין מת כיום טוב מכואר בחיבורי הכמת אדם כלל ק"ע.

הלכות חול המועד.

כלל קו. דין מלאכות חוה"מ בכללן:

(א) חול המועד אסור במקצת מלאכות ומותר במקצתן (ע' רי"ז כתיב ד' ח"ס כללים נוס') לפי צורך הענין שהיה נראה לחכמים להתיר ויש מגדולי הפוסקים דס"ל דמלאכה בחה"מ אסור מדאורייתא כל שאינה צורך המועד או דבר האבד ויש מגדולי הפוסקים דס"ל דאינה אלא מדרכנן ומ"מ החמירו חכמים בעונש זה יותר משאר איסורי דרבנן ואמרו המחלל את המועד היינו חה"מ כאלו עובד ע"ז ואמרו עוד המכוח את המועדות אעפ"י שיש בידו תורה ומע"ט אין לו חלק לעה"ב והמכוח ר"ל שאינו מכבדו במאכל ומשחה וכסות נקיה ולכן כל אדם חייב לכבדו לפי כחו וללבוש בגדי שבת (סי' תק"ז).

(ב) כל מלאכות שהם לצורך אכילה במועד אעפ"י שאסורה ביו"ט כגון הקצירה והטחינה והצידה מותר בחה"מ ולא עוד אלא שמוותר לכתחלה להמתין ולבין לעשותם במועד (מ"א סי' תל"ג סק"ח).